طراحی الگوی مشاوره حرفه‌ای در دانشگاه های ایران[1]

زینب کرمخانی[2] *
ابراهیم صالحی عمران[3]
سهیلا هاشمی[4]
یدالله مهر علیزاده[5]

چکیده

هدف پژوهش حاضر طراحی الگوی مشاوره حرفه ایی در دانشگاه های ایران است. طرح پژوهش حاضر کیفی و بر اساس روش پژوهش کیفی گراندد تئوری انجام گردید. جامعه آماری در این پژوهش مطلعان کلیدی و خبرگان در پنج دسته سیاستی، مدیریتی، جامعه‌شناسی، اقتصادی و کارشناسان متخصص در نظر گرفته‌شده اند. از آنجایی که این پژوهش از نوع اکتشافی است مناسب‌ترین نوع نمونه‌گیری، نمونه‌گیری هدفمند است که در این پژوهش از نوع روش گلوله برفی استفاده گردیده است. تعداد نمونه ها با توجه به اشباع نظری به ۳۲ نفر رسید. ابزار گردآوری داده ها در این پژوهش به دلیل جدید بودن موضوع و فقدان نظریه کافی در خصوص موضوع پژوهش مصاحبه های اکتشافی است. بعد از جمع‌آوری داده ها، تجزیه و تحلیل آنان به صورت کدگذاری باز، محوری و گزینشی صورت گرفت که بر اساس تحلیل داده ها مدل مطلوب برای رویکرد مشاوره حرفه ایی در دانشگاه ارائه گردید. براساس یافته ها مقولاتی همچون اقتصاد دانش‌بنیان و جامعه یادگیرنده، حکمرانی دانشگاه، مسئولیت اجتماعی دانشگاه،

---

۱. این مقاله مستخرج از پایان نامه دکتری تحت عنوان طراحی الگوی مشاوره حرفه ای در دانشگاه های ایران است.

۲. دانشجوی دوره دکتری برنامه ریزی توسعه آموزش عالی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه مازندران، مسئول مکاتبه، پست الکترونیک: karamkhani.zeynab@gmail.com

۳. استاد رشته برنامه ریزی آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه مازندران، پست الکترونیک: edpes60@hotmail.com

۴. دانشیار رشته روانشناسی تربیتی، گروه روانشناسی تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه مازندران، پست الکترونیک: soheilahashemi@yahoo.com

۵. استاد رشته برنامه ریزی آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه شهید چمران اهواز، پست الکترونیک: ymehralizadeh@gmail.com

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

آئین‌نامه های ارتقاء و کنش‌های ارتباطی بر روی رویکرد مشاوره حرفه ای به عنوان پدیده مرکزی اثر گذار هستند و با استفاده از این مقولات مدل پارادایم مشاوره حرفه ای در راستای رسیدن به دانشگاه پاسخگو ارائه شده است.

واژگان کلیدی: مشاوره حرفه ای، آموزش عالی، مسئولیت اجتماعی دانشگاه، ارتباط علم با جامعه مقدمه

امروزه در کشورهای جهان سعی در ایجاد ارتباط میان آموزش عالی و برنامه های پیشرفت ملی و توسعه جامعه دارد. بدون شک دانشگاه و توسعه جامعه رابطه دوسویه دارند و رابطه میان آنان نیروی هم افزایی[۱] برای رشد و توسعه ایجاد می‌کند. بنابراین سیاست‌های توسعه و پیشرفت جامعه به طور اصولی به آموزش به طور عام و آموزش عالی به طور اخص متصل است. در دنیای امروز رسالت دانشگاه در سیر تکاملی خود علاوه بر آموزش[۲] و پژوهش[۳] به ارائه خدمات[۴] و خلق همکاری[۵] می‌پردازد. دغدغه آموزش عالی امروزه استفاده از دانش و پژوهش در حل مسائل و چالش‌های جامعه است. زمان آن فرارسیده است که دانشگاه وجود رسالت جدید خود را به عنوان گفتگو میان علم و جامعه را به رسمیت بشناسد. این مسئله‌ایجاب می‌کند که دانشگاه به پویاسازی ارکان خود در انطباق با برنامه های توسعه بپردازد و این جز از طریق خدمات مشاوره حرفه ای[۶] در راستای استفاده از دانش و پژوهش دانشگاه‌ها برای حل مسائل جامعه، تولید ثروت، توانایی و دانایی کشور میسر نمی‌شود.

در کشورهای توسعه‌یافته استفاده از مشاوران به طور قابل‌توجهی در طول چهار دهه گذشته افزایش‌یافته است. (دوکه[۷]، ۲۰۱۲). در حقیقت به نظر می‌رسد که استفاده صحیح از خدمات مشاوره برای حل مسائل جامعه در راستای رشد و توسعه در ارتباط باشد. بدون شک مشاوره حرفه ای پشتیبان مهمی برای توسعه کشور است. در جهانی که فناوری[۸] و خدمات به‌سرعت زیادی در حال ادغام[۹] می‌باشد متقاضیان زیادی برای استفاده از خدمات مشاوره حرفه ای رو به فزونی است، تا آن‌ها بتوانند واکنش‌هایی سریع‌تر به نیروی بازار و درک عمیق‌تری از محیط اطراف داشته باشند (شریف[۱۰]،۲۰۱۲).

1.Synergy
2.Eucation
3.Reacerch
4.Third mission
5.Co-Creation
6.Professional Consulting Service
7.Duque
8.Technology
9.Integration
10.Sharif

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

امروزه دانشگاه‌های زیادی همچون دانشگاه کمبریج[۱]، شفلید[۲]، ساکس[۳]، ناتینگهام[۴] و ... از خدمات حرفه ای به عنوان حلقه ای برای ارتباط دانشگاه با جامعه و برای ثروت زایی استفاده می‌کنند. به طوری که این دانشگاه‌ها در ساختار سازمانی خود خدمات مشاوره حرفه ای را به عنوان یک مؤلفه مهم در چرخه نوآوری برای رشد اقتصادی پایدار در نظر گرفتند (آرمبرستر[۵]،۲۰۱۶). بسیاری از دانشگاه ها دارای متخصصینی هستند که می‌توانند مشاوره‌های خوبی را برای توسعه منطقه ای و ملی ارائه کنند، به عنوان نمونه مسئولین دو منطقه پاراماتا و پنریت (در غرب سیدنی) از دانشگاه محلی خواسته‌اند تا به آن‌ها در فرایند جامعه یادگیرنده کمک رسانند. در دانشگاه‌های نوین به وظایف استاد و پژوهشگر، وظایف مدیریتی و مشاوره افزوده شده است. کارهای مشاوره برای اساتید تعریف‌شده است و عضو هیئت‌علمی، بیشتر یک عضو مشارکت‌کننده و فعال جامعه محسوب می‌شود تا موجودی در حاشیه (کپینک و پاتریک[۶]،۲۰۱۵).

امروزه نهادهای موفق متکی به مشاوران سطح بالا مجرب، دانشمند و مسئول هستند. مشاوره حرفه ای در بررسی طرح‌های توسعه، بهبود روش‌ها و حل مسئله و برطرف کردن مشکل سازمان یا نهاد و انجام تغییرات موردنیاز نقش ایفا می‌کند. مشاوران در پی آن‌اند که مسئله‌هایی را که به قاعده میان رشته‌ای (چند وجهی) در طول زمان پیش‌بینی شده، بررسی و برطرف سازند. آن‌ها همچنین به سازمان‌ها و نهادها رهنمود تخصصی عرضه می‌کنند که کدام رویکرد را در برابر تغییرات ساختاری سازمان یا تحولات کارکردهای آن پیش گیرند. حاصل کار مشاوره حل مسئله یا به بیان دیگر تغییری طراحی و پیش‌بینی شده است. خدمات مشاوره از فعالیت های به نسبت نو پدید حرفه ای و تخصصی است و عمر آن کوتاه‌تر از آن است که اندوخته های انباشته تجربی تعیین‌کننده‌ای در اختیار مشاوران قرار دهد (استرایکر[۷]،۲۰۱۱). با این چشم‌انداز به حیطه مشاوره حرفه ای، فقط تولید دانش کافی نیست بلکه تبدیل دانش، بازاریابی دانش و کاربرد دانش نیز لازم است و مشاوره حرفه ای در تبدیل دانش و کاربست آن در جامعه نقش حیاتی دارد.

در بسیاری از دانشگاه‌های امریکا همانند دانشگاه بوستون دفتری در این خصوص وجود دارد که مدیریت پروژه‌های ملی و بین‌المللی را برعهده دارد و برای انجام آن‌ها نیازمند مشاوران حرفه ای در حوزه هایی از قبیل حقوق دان ها،

1.Cambridge University
2.University of Sheffield
3.University of Sussex
4.University of Nottingham
5.Armbrüster
6.Kipping&patrick
7.Stryker

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

حسابداران، برنامه ریزان، جامعه‌شناس‌ان، اقتصادان ها و دیگر افراد حرفه ایی است. همچنین در دانشگاه‌های دیگر ارائه خدمات مدیریتی و برنامه‌ریزی استراتژیک، ارائه نوآوری‌های بومی، منطقه ای و جهانی توسط مشاوران حرفه ای دانشگاه صورت می‌گیرد (پارکر و همکاران[1]،۲۰۱۶).

با این تحولات که در دانشگاه‌های جهان در حال اتفاق است، در دانشگاه‌های ایران نیز همراه با این تحولات نهادهایی همچون شرکت‌های مشتقه، دفاتر انتقال تکنولوژی، پارک های علم و فناوری، انکوباتور ها و... در راستای تجاری‌سازی و به بیانی برای کاربردی نمودن دانش و پژوهش ها صورت گرفته است. این رویکردها هرکدام با چالش‌های زیادی روبه‌رو هستند. بیشتر این نهادها در حیطه انتقال دانش و تولید دانش فعالیت داشته‌اند و در ساحت عمل و در تبدیل دانش و آن‌طور که شایسته است، نتوانستند به رسالت خود که همانا ارتباط دانشگاه با جامعه است دست پیدا نمایند. شاید بتوان این ادعا را نمود که در جریان تبدیل دانش و پژوهش برای حل چالش‌های جامعه، حلقه تبدیل‌کنندگان که همان مشاوره حرفه ای است مغفول واقع‌شده است. دانشگاه‌های ایران همچنان با شکاف عمیق بین تولید دانش و کاربرد آن‌که ریشه‌ای تاریخی دارد، دست پنجه نرم می‌کنند. هر روز برشمار تعداد مقالات چاپ‌شده در مجلات معتبر افزوده می‌شود ولی در عمل جامعه‌ایرانی نتوانسته آن‌طور که شایسته است به توسعه و پیشرفت برسد. پایا به نقل از شایگان (۱۳۸۵) در خصوص شکاف بین علم و جامعه در ایران و جریان افول پیشتازی دانشگاه‌های این مرز و بوم می‌گوید «ما در تاریخ به یک تعطیلات طولانی رفته بودیم و اکنون هر چند به لحاظ تقویمی در قرن ۲۱ زیست می‌کنیم اما از حیث بلوغ معرفتی فرزند این قرن به شمار نمی‌آییم».

برای شکاف بین دانش و استفاده از آن در حل مسائل جامعه‌ایران می‌توان علل فراوانی برشمرد، نظیر بسته بودن سیستم دانشگاهی و عدم ارتباط با محیط پیرامون، تک‌بعدی بودن نظام دانشگاهی، ارتباط مبهم دانشگاه با سایر نهادهای جامعه، خدمات و صنعت، بیکاری رو به رشد فارغ‌التحصیلان و پرورش ندادن دانشگاهیان با توان فکری و قابلیت‌های عملی، نداشتن آزادی و استقلال علمی، وارداتی بودن علم و دانشگاه، ناکارآمدی ساختاری و شیوه های اجرایی دانشگاه، وابستگی بیش از اندازه دانشگاه به بودجه های سرانه و محدود دولتی، نبود یک منطق موجه و پایدار در سیاست‌گذاری‌های دانشگاه و عدم راه‌اندازی سراها برای ارتباط بین پژوهش و تولید دانش با کاربرد آن برای رفع نیازهای جامعه (این سراها به صورت پل‌های ارتباطی عمل می‌کنند. از طریق این سراها می‌توان تولید دانش را به کاربست دانش تبدیل نمود).

با توجه به مطالب ذکرشده و اهمیت مسئله تشریح شده این پژوهش به بررسی و طراحی مشاوره حرفه ای می‌پردازد. تاکنون در کشور ایران پژوهشی در خصوص مشاوره حرفه‌ای انجام‌نشده است. همچنین در پژوهش‌های خارجی نیز

1.Parkes and Et al

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

بیشتر در مسائل کسب و کار از حوزه مشاوره حرفه‌ای استفاده گردیده است. لذا این موضوع پدیده‌ای نوظهور در نظام آموزشی ایران می‌باشد. از آنجایی که هر جامعه و به طبع نظام آموزشی آن، زمینه و فرهنگ، ساختار خاص خود و مکانیسم‌های خاصی برای توزیع و تولید و کاربست دانش و ارتباط جامعه با دانشگاه را دارد. بنابراین ضرورت دارد که این مهم را بر اساس ویژگی‌های زمینه‌ای در نظر داشت.

هدف پژوهش

طراحی الگوی مشاوره حرفه ای در دانشگاه‌های ایران

سؤال پژوهش

الگوی مشاوره حرفه ای در دانشگاه‌های ایران چگونه می‌بایست باشد؟

ادبیات پژوهش

مشاوره حرفه ای به عنوان یک پارادایم جدید در آموزش عالی برای توسعه اجتماعی و اقتصادی از طریق تبدیل دانش و پژوهش برای تغییر و خلق همکاری در جهت پیگیری توسعه پایدار است. برای این که علم و دانش مفید باشند، بخش‌های مختلف آن می‌بایست مرتب شوند و به صورت هماهنگ قرار بگیرند و با تناقضات موجود، تفسیر شوند (فرانکا[1]، ۲۰۱۶). برای انجام این کار، آموزش عالی نیازمند شکل‌دهی دوباره است و می‌بایست جهت خود را به سوی تبدیل علم و چگونگی کاربرد آن سوق دهد. آموزش عالی نیازمند تقویت منابع مالی گوناگون، افزایش قدرت سازمانی و سرمایه‌گذاری های علمی، تعامل با دولت، صنعت و جامعه، تقویت جریان‌های مدیریتی و رهبری، تقویت توانایی‌های منابع انسانی و مشاوره حرفه ای به عنوان مفهومی جدید است. رویکرد مشاوره حرفه ای شامل راه های خلاقانه‌ای است که در آن متخصصان، پژوهشگران و اعضاء هیئت‌علمی با مخاطبین عمومی ارتباط برقرار می‌کنند و برای بهبود زندگی مردم تلاش می‌کنند و از همه مهم‌تر، با مشارکت خود مردم، تولید علم می‌کنند. (دان[2]،۲۰۱۴). مشاوره حرفه ای شامل فعالیت‌هایی می‌باشد که منابع غنی دانشگاهی را برای رفع مشکلات اقتصادی، مدنی، اجتماعی مردم متصل می‌سازد و کیفیت زندگی را برای همه ارتقاء می‌بخشد. (کپینک و پاتریک،۲۰۱۵) از دهه ۹۰ به بعد، دانشگاه ها با مسئله امکان ایجاد درآمدهای مالی بیشتر از طریق امکانات و دانش متخصصان خود، جدی‌تر برخورد کردند. این امر از طریق ارائه خدمات مشاوره، تحقیقات قراردادی، توسعه پارک های علم و فناوری

1.Franka
2.Dan

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

و... انجام می‌پذیرد. (اینگاول و کپینگ[1]،۲۰۱۳). ترنیچر و همکاران[2] (۲۰۱۴) در این زمینه معتقد هستند که یکی از راه های تجاری‌سازی پژوهش ارائه خدمات مشاوره حرفه ای است. کرو[3] (۲۰۱۵) یکی از فعالیت های انتقال دانش را نیز ارائه خدمات مشاوره می‌داند.

بسیاری از مؤسسات، قوانین خود را در خصوص فعالیت‌های خارج از محیط دانشگاهی به‌روشنی بیان کرده‌اند. برای مثال، یکی از اولین گام‌های برداشته‌شده از جانب بسیاری از دانشگاه‌های بریتانیا، معرفی یک قاعده «یک روز در هفته» برای فعالیت‌های مشاوره‌ای خارج از دانشگاه بود. انگلیس معرف یک مورد غیرمعمول است که در آن کوشش‌هایی برای رهگیری حجم مشاوره های دانشگاهی انجام‌شده است. پشتوانه این اقدام حرکتی قوی در میان دانشگاه‌ها برای رسمی سازی مشاوره خصوصی در قالب انعقاد قراردادهای سازمانی است. گزارش‌های دانشگاه‌ها حاکی از آن هستند که حجم ارائه خدمات مشاوره‌ای در شش سال گذشته، به معنای واقعی حتی دو برابر شده است (با وجود اینکه بخشی از این رشد، مربوط به تأثیرات مثبت کوشش‌های انجام‌شده برای رسمی سازی قراردادهاست). امروزه میزان خدمات مشاوره‌ای به‌اندازه‌ای افزایش‌یافته است که ۳۷٪ از درامد حاصل از پژوهش‌های قرارداد محور را شامل می‌شود (گرین وود و همکاران[4]، ۲۰۱۴)

در یک بررسی که روی مدیران حوزه پژوهش و توسعه انجام گرفت، ۳۲ درصد از پاسخ دهندگان، مشاوره را برای پژوهش و توسعه در مقایسه با ۲۱ درصد برای تحقیقات قرارداد محور، ۱۸٪ برای حق امتیاز و ۱۰٪ برای صدور مجوز بسیار مهم عنوان کردند. در پژوهشی که روی استادان دانشگاه صنعتی ماساچوست صورت گرفت، ارائه خدمات مشاوره‌ای به عنوان مجرای اصلی تبدیل دانش (انتقال دانش) معرفی شد و به دنبال آن، کتاب‌ها و نشریات، دانشجویان تحصیلات تکمیلی، فعالیت‌های پژوهشی مشارکتی و درنهایت حق امتیازها و مجوزها به عنوان کانال‌های کم اهمیت تری تلقی گردید. (اسکات[5]، ۲۰۱۰).

در دانشگاه جنوبی برای دانشجویان فارغ‌التحصیل در موردنظریه ها، اصول و برنامه های کاربردی پویا وابسته زمینه مشاوره حرفه ای ارائه می‌دهند. دانشجویان مهارت‌های ضروری برای برقراری ارتباط در شیوه های ارزیابی و رفتاری مؤثر، دستیابی به شایستگی برای مسائل اخلاقی و حقوقی و حرفه ای و درک اهمیت و سودمندی پژوهش در یک زمینه را توسعه می‌دهند. اعضای هیئت‌علمی برای حفظ استانداردهای آموزشی سطح بالا، توسعه کنجکاوی فکری،

1.Engwall& Kipping
2.Trencher &Et al.
3.Crow
4. Greenwood& Et al.
5.Scott

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

پیشرفت تفکر انتقادی و مشارکت در خدمات دانشگاهی و جامعه را ترویج می‌دهند. و در این دانشگاه ضمن ارج‌گذاری به تنوع فرهنگی. القا آگاهی نسبت به نیاز آموزش مادام العمر را در نظر می‌گیرند (پرایس[1]،۲۰۱۵)

در هنگ کنگ یکی از کارکردهای مشاوره حرفه ای راهنمای شغلی است که به عنوان یک بخش مهم در بسیاری از مدارس متوسط، کالج‌ها و دانشگاه‌ها مشاوره در این زمینه ارائه می‌دهند. در دانشگاه‌ها راهنمای شغلی معمولاً شامل ارائه خدمات از قبیل جذب نیروهای با استعداد برای کارفرمایان، انتشار اطلاعات مربوط به بازار کار، ارائه اطلاعات مربوط به فرصت‌های کارآموزی و انجام بررسی استخدام فارغ‌التحصیلان. دانشجویان به درگیر در برنامه‌ریزی های فردی و توسعه حرفه ای شان تشویق و ترغیب می‌کنند. مثلاً در هنگ کنگ در دانشگاه پلی تکنیک هنگ کنگ یک سیستم «ای پورت فولی[2]» برای کمک به دانشجویان برای ارزیابی و نظارت علمی، شخصی و توسعه حرفه ایی خود تنظیم کرده‌اند (کیتاگاوا[3]،۲۰۱۱)

دانشگاه ویرجینیا در بیانیه سیاست‌های خود جایگاه ویژه ای به مشاوره حرفه ای داده است و آن را به صورت موقعیتی مستقل در نظر گرفته است. و مشارکت اعضاء هیئت‌علمی را در ارائه خدمات حرفه ای و فعالیت‌های مشاوره به رسمیت شناخته است (موگابی[4]، ۲۰۱۴).

والایز[5] (۲۰۱۶) در خصوص اهمیت مشاوره حرفه ای بیان می‌کند که دانشگاه‌ها می‌توانند با ایجاد و رشد مشاوره حرفه‌ای به شکل‌گیری بافت اجتماعی، فرهنگی و فکری یک محل کمک کنند. برنامه های فرهنگی در محیط اطراف دانشگاه می‌تواند محله را برای متخصصان تحصیل‌کرده و کارفرمایان آنان خوشایندتر کند و با این پیش‌فرض که دسته‌ای از متخصصان خلاق به مسائل فرهنگی و خلاقانه گرایش دارند، این موضوع اهمیت بیشتری پیدا می‌کند برای این منظور، دانشگاه‌های واقع در شمال شرق انگلیس برای ایجاد یک بخش فرهنگی در مرکز شهر نیوکاسل، فعالانه دست به کار شدند. همچنین بعضی از دانشگاه‌ها نیز به طور جدی‌تری مسئولیت پیشرفت جامعه خود را به عهده گرفته‌اند. دانشگاه پنسیلوانیا در ایالت متحده، پیشرفت اجتماعی را به عنوان بخشی از رسالت راهبردی خود پذیرفته است امروزه این دانشگاه مشغول ارائه نوآوری های اجتماعی بی‌شماری ازجمله: طرح‌های توسعه اقتصادی باهمکاری اجتماعات محلی، حمایت گسترده از برنامه های مختلف خدماتی است. در فنلاند، دانشگاه علوم کاربردی یواسکیلا برای به زندگی بازگرداندن افرادی که برای مدت طولانی بیکار بوده‌اند با ذینفعان محلی همکاری می‌کند.

1.Peric
2.EPortfolio
3.Kitagawa
4.Mugabi
5.Vallaeys

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی است و قابلیت بهره برداری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و مؤسسات آموزش عالی برای ایجاد رویکرد مشاوره حرفه ایی را دارد. همچنین پژوهش حاضر از نظر روش‌شناسی از نوع کیفی و با روش نظریه زمینه‌ایی[1] می‌باشد. پژوهشگر سعی می‌کند با انجام مطالعات و مشارکت در فرایندهای مربوط به موضوع پژوهش به درک و فهم رویکرد مشاوره حرفه ایی نائل گردد و در لابه‌لای این شناخت مدل بهینه ی مشاوره حرفه ایی برای دانشگاه ایران را طراحی کند.

جامعه آماری این پژوهش، مطلعان کلیدی و خبرگان در پنج دسته خبره سیاستی، مدیریتی، جامعه‌شناسی، اقتصادی و کارشناسان متخصص در نظر گرفته‌شده‌اند. همچنین ۴ تن از متخصصان که حاضر به مصاحبه حضوری نشدند و تلفنی با آن‌ها صحبت گردید و اعتقادی به مشاوره حرفه ایی نداشتند به عنوان دسته ۶ با کد X نشان داده شده است.

در این پژوهش از نمونه‌گیری هدفمند[2] استفاده گردیده است. از آنجایی که این پژوهش از نوع اکتشافی است مناسب‌ترین نوع نمونه‌گیری همان نمونه‌گیری هدفمند است که نوع گلوله برفی در این پژوهش استفاده‌شده است و نمونه‌گیری تا مرحله اشباع ادامه داشت.

جدول ۱: کدگذاری دسته های انتخابی

دسته‌های انتخابی	کد	تعداد	کد ابزار گردآوری داده ها
جامعه‌شناس	S	۶	IN[3]
اقتصاددان	E	۷	IN
مدیریت	M	۵	IN
سیاست‌گذار	P	۵	IN
کارشناس وزارتی	EX	۵	IN
سایر	X	۴	INp[4]

1.Grounded Theory
2.Purposive Sampling
3.مصاحبه اکتشافی حضوری
4.مصاحبه تلفنی

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش مصاحبه‌های اکتشافی است. دلیل استفاده از مصاحبه های اکتشافی جدید بودن موضوع پژوهش، فقدان نظریه های کافی در خصوص آن است. در این نوع ابزار گردآوری داده‌ها علاوه بر آنکه امکان تبادل‌نظر و فکر وجود دارد، می‌توان بحث و موضوع مصاحبه را در جهت دستیابی به اهداف پژوهش هدایت نمود.

در پژوهش حاضر برای تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه های اکتشافی از تکنیک "پارادایم کدگذاری" روش کدگذاری باز، محوری و گزینشی استراوس و کوربین[1] (۱۹۹۰) استفاده‌شده است. بر اساس این رویکرد پژوهشگر بایستی روش و فن مشخصی برای تحلیل در پیش بگیرد و کدگذاری‌های مرحله مندی را (باز، محوری و گزینشی) را به اجرا دربیاورد و آن را با مخاطب خویش در میان بگذارد و پدیده کشف‌شده خود را در الگوی پارادایمی ارائه دهد.

در این پژوهش تحلیل داده ها از زمان گردآوری آنان آغاز شد، زیرا در پژوهش کیفی گرداوری داده‌ها با تحلیل آن‌ها در هم تنیده است. بنابراین در این پژوهش بعد از مصاحبه، داده‌های آن مورد تحلیل قرار می‌گرفت و خروجی آن در مصاحبه های بعدی به کنکاش در می‌آمد. بدین ترتیب هم فرایند گردآوری و هم تحلیل آنان کاملاً تدریجی، تکوینی و پلکانی بود. همچنین همگام با خواندن مصاحبه ها و استخراج کد های جنینی از مصاحبه ها یادداشت‌های تحلیلی نیز برای رسیدن به کد های بر خواسته از متن نوشته می‌شد و به این صورت کدگذاری‌های باز انجام می‌شد که در همان ابتدا در حین کدگذاری‌های باز روابط بین بعضی از مقولات دیده می‌شد به این صورت کدگذاری باز و محوری صورت می‌گرفت و رابطه بین مقولات در حین کدگذاری محوری با وضوح بیشتری خود را نشان دادند. درنهایت برای یکپارچه سازی و پالایش مقوله ها و رسیدن به یک مدل مفهومی برای تحلیل و تبیین پدیده اصلی، مسیر پژوهش به سوی کدگذاری گزینشی پیش رفت که حاصل این کدگذاری مدل پارادایمی رویکرد مشاوره حرفه ایی بر اساس نظریه بر پایه استراوس و کوربین (۱۹۹۰) است. درنهایت برای اعتبار داده‌ها از راهبرد روایی پژوهش کیفی به نام بازخورد شرکت کنندگان در مصاحبه که جانسون و کریستسن[2] (۲۰۱۴) به آن اشاره کرده‌اند، استفاده شده است. در این قسمت داده ها و مقولات و مدل نهایی به دست آمده از طریق ایمیل برای مصاحبه شوندگان فرستاده شد و آنان صحت نوشته ها و تفسیرهای آنان را مورد بررسی قراردادند. همچنین پژوهشگر سعی نموده است که با عینیت بخشیدن به داده ها و مکتوب کردن مراحل کدگذاری و آوردن نقل‌قول های مصاحبه شوندگان به اعتبار داده های به دست آمده غنا ببخشد.

1. Strauss and Corbin
2.Johnson and christensen

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

یافته های پژوهش

در این بخش با تجزیه و تحلیل داده‌ها و استفاده از تکنیک پارادایم کدگذاری و ارائه نقل‌قول ها به سؤال پژوهش پاسخ داده می‌شود. برای پاسخگویی به سؤال پژوهش مبنی بر طراحی الگوی مطلوب مشاوره حرفه ای از روش نظریه زمینه‌ایی بر اساس مدل پارادایمی استراوس و کوربین به نقل از کرسول[1] (۲۰۱۲) استفاده گردیده است و پژوهشگر برای تدوین مدل، بر اساس کدگذاری بازی که صورت گرفته شده بود تعداد ۵۴ مفهوم استخراج نموده است. بعد از استخراج مفاهیم و کشف مقولات، ارتباط پدیده هسته‌ای با سایر مقولات علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، تعاملی و پیامدی مشخص و بررسی می‌گردد و درنهایت مدل پارادایمی که می‌تواند تفسیر بهتری از روابط بین مقولات بدهد، نشان داده می‌شود. همچنین برای مقولات به دست آمده نقل‌قول های خبرگان که به عنوان پیشنهاد برای ارائه مدل ذکر کرده‌اند برای تایید مقولات آورده شده اند و در این قسمت برای آنکه نکات کلیدی در هر تحلیل قابلیت پیگیری ساده تری داشته باشد، هر تحلیل با نموداری توسط محقق، جمع‌بندی شده است.

در فرایند کدگذاری می‌توان گفت که وقتی پژوهشگر کدگذاری محوری را انجام می‌دهد به دنبال پرسش‌هایی نظیر چرا؟ چگونه؟ چطور؟ و با چه پیامدهایی؟ است. در این کدگذاری است که روابط و نسبت های میان مقوله ها و اجزای تشکیل‌دهنده پارادایم مورد پژوهش خود را نشان میدهد. شرایط به دست آمده در این مرحله از کدگذاری می‌تواند ویژگی‌های متنوعی داشته باشد، می‌تواند در سطح خرد و کلان باشد و یا حتی با گذشت زمان جایگاه آنان تغییر نماید و با صورت‌های متفاوت بر یکدیگر اثر بگذارند. بنابراین تشکیل ماتریس شرطی /پیامدی حکم یک راهنمای مفهومی را دارد و نباید دچار این اشتباه رایج شد. مسئله مهم در این جا این نیست که شرایط، تعامل و پیامد ها را شناسایی و لیست کنیم، بلکه آنچه تحلیلگر باید بر آن تمرکز کند در هم بافتگی پیچیده رویدادها است که به پدیده هسته‌ای مربوط می‌شود. در این زمینه استراوس و کوربین (۱۹۹۰) نیز این نصیحت را به پژوهشگران می‌کنند که بگذارید ساختار خودش را نشان دهد و به دنبال علت و معلول نباشید زیرا این مسئله باعث می‌شود که درک جریان پویای رویداد و ماهیت پیچیده روابط بین آنان خدشه دار شود. بنابراین در این قسمت پژوهشگر سعی بر رعایت این اصل را دارد و ضمن اینکه ساختار را توضیح می‌دهد ولی همچنان به این نکته اشاره دارد که تمام پدیده های به دست آمده در ارتباطی پیچیده و شبکه‌ایی باهمدیگر هستند و بر یکدیگر اثری پروانه ایی دارند. لذا برچسب هایی نظیر شرایط علی، دخیل، زمینه‌ای، تعاملات و پیامد ها برای آن است که مناسبات پیچیده میان پدیده ها را نظم ببخشیم.

1.Creswell

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

شرایط علی: شرایط یا سبب ساز معمولاً آن دسته از رویداد ها و وقایع اند که بر پدیده ها اثر می‌گذارند و این‌ها علل و عواملی هستند که مستقیم بر پدیده اصلی تأثیر می‌گذارند و در آفرینش آن نقش دارند. در این پژوهش شرایط علی عبارتند از زیست بوم دانشگاهی که شامل حکمرانی دانشگاه، مسئولیت اجتماعی و استقلال دانشگاهی است.

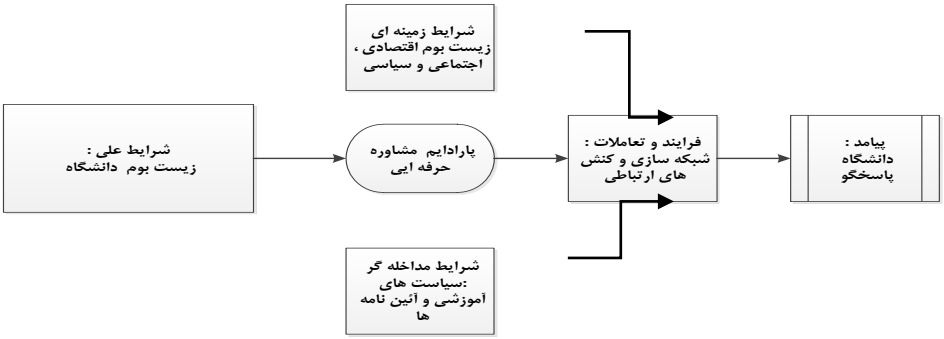
شرایط مداخله‌گر: این‌ها آن وقایع و پدیده هایی هستند که می‌توانند شرایط علی را تخفیف یا به نحوی تغییر دهند. البته شایان‌ذکر است که شرایط مداخله‌گر میتواند هم جنبه مثبت داشته باشد و هم جنبه منفی در این پژوهش، مقوله های سیاست‌های آموزشی و بسترهای قانونی به عنوان شرایط مداخله‌گر عمل می‌کنند.

شرایط زمینه‌ای: شرایط زمینه‌ای مجموعه‌ای از شرایط و وقایع هستند که نسبتاً پایدار و در بافت اجتماعی، اقتصادی و سیاسی هستند که مجموعه اوضاع و احوال یا مسائلی را به وجود می‌آورند. در این پژوهش اقتصاد دانش‌بنیان، مزیت رقابتی، اشتغال پایدار در زیست بوم اقتصادی و حکمرانی خو ب و جامعه یادگیرنده به عنوان عوامل زمینه‌ای شناخته شده اند.

تعامل و فرایند ها: کنش‌هایی و تعاملاتی هستند که برای حل مسئله صورت می‌گیرند و در شکل‌گیری پدیده کمک می‌کنند. در این پژوهش شبکه‌سازی و کنش‌های ارتباطی به عنوان استراتژی برای رسیدن به پدیده هسته‌ای در نظر گرفته‌شده‌اند.

آخرین بخش پارادایم **پیامد** است که نتیجه و حاصل فرایند ها و تعاملات هستند که در اینجا پیامد تمام شرایط‌ها و کنش‌ها در ارتباط با پدیده هسته‌ای رسیدن به دانشگاه پاسخگو و رشد فناوری‌های نرم است.

در مسیر خلق مدل پژوهشگر اگرچه باید بکوشد تمام شرایط مربوط به پدیده را شناسایی و بازنمایی کند اما هیچ‌وقت نباید فرض کند که می‌تواند همه شرایط را کشف کند یا اینکه اصرار نماید هر شرایط یا مجموعه شرایط به پدیده موردنظر او مربوط هستند.

نمودار ۱: ارتباط منطقی بین مقولات عمده در مرحله کدگذاری محوری

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]

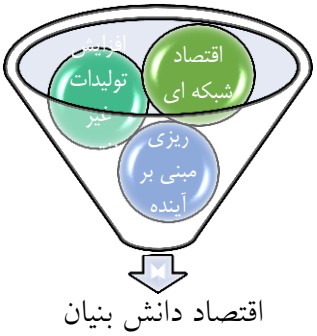
[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

در ادامه قبل از ورود به بررسی نظرات خبرگان درباره مدل مطلوب مشاوره حرفه ایی، این نکته به عنوان امری زیربنایی لازم است مورد توجه قرار گیرد که در کل (فارغ از مسأله در حال بررسی) ویژگی‌هایی در سیستم وجود دارد که ریشه مسائل آموزش عالی هستند طبیعتاً برای اجرا و کاربرد مشاوره حرفه ایی در دانشگاه نمی‌توان از آن‌ها چشم پوشید، بنابراین شاید بتوان گفت مدل به دست آمده در این پژوهش یک نوع مدل زمینه‌ای است که بسترهای کلان و زیرساخت ها را برای رسیدن به رویکرد مشاوره حرفه ایی نیز مورد واکاوی قرار می‌دهد و آن‌ها را به عنوان مقولاتی که بایستی در آفرینش مشاوره حرفه ایی مورد توجه و شناسایی قرار گیرند.

یک خبره اقتصادی با توجه به شرایط زمینه وضعیت مطلوب را چنین ترسیم می‌نماید:

بازنگری در اقتصاد حاکم، رویکرد اقتصاد چندجانبه، حرکت به سوی اقتصاد دانش‌بنیان، برنامه‌ریزی راهبردی مبتنی بر آینده اندیشی در زمینه اقتصادی، افزایش تولیدات غیرنفتی از گام‌های نخست است.

«قبل از هر چیزی باید اقتصاد کشور از این حالت تک‌بعدی دربیاید و یک نگاه چندجانبه بهش داشته باشیم. اقتصاد کشور باید به سوی اقتصاد دانش‌بنیان پیش برود... ما باید به راهکارهایی برای تولیدات غیرنفتی پیدا کنیم در این صورت است که اقتصاد ما سر پا می‌ماند و برای این مسئله نیازمند برنامه‌ریزی های راهبردی اصولی در امر اقتصاد هستیم. الان ما برنامه‌ریزی مبنی بر آینده اندیشی در این زمینه زیاد نداریم. من مثال میزنم الان تعدادی کشور هستند با اینکه نفت دارند و از لحاظ منابع طبیعی غنی هستند ولی زیاد بر اساس این اقتصاد کشورشون نمی چرخه آمدند و راه های غیرنفتی مانند صنعت گردشگری، صنعت، تجارت الکترونیک و امثال این‌ها پیدا کردند اونا هم میتونن از نفت یا هر ثروت دیگه طبیعی استفاده کنند ولی خودشون رو توی زحمت می‌اندازند چونکه آینده نگر هستند و منابع طبیعی و مهم را واسش برنامه‌ریزی کردند» کد (IN-E-6)

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

یکی از مطلعان کلیدی دیگر در حوزه اقتصاد بیان می‌کند:

«ما به گونه ای کهولت نظام اقتصادی و سیاسی را داریم که بی ثباتی های بلند مدت در اقتصاد ایران، فناوری و توانایی‌های کارآفرینانه در اقتصاد ایران را مستهلک کرده و اقتصاد ایران را وارد مرحله کهولت کرده است و بنابراین دیگر نمی‌توان به این اقتصاد فشار آورد و دیگر نمی‌توان با تزریق پول و اعتبار و سایر انگیزاننده ها این اقتصاد را به تحرک واداشت. اول باید مسئله بی ثباتی حل شود سپس عوامل کهولت درمان و زدوده شود و سرانجام سراغ تحرک بخشی و جهش اقتصادی برویم». (IN-E-7)

خبره دیگر با کد (IN-E-4) مسئله خصوصی سازی را مطرح می‌کند و معتقد است که این مسئله می‌تواند جان تازه‌ای به اقتصاد ایران بدهد

«دولت در ایران طی دهه های گذشته با تغذیه از دلارهای نفتی فربه شده است و در نتیجه اکنون نه خود می‌تواند حرکت چابکی را در اقتصاد تحقق بخشد و نه به راحتی می‌تواند با کنار رفتن از صحنه، راه را برای بخش‌های غیردولتی باز کند. عدم شکل‌گیری خصوصی سازی واقعی چالش مهم اقتصاد شناخته می‌شود. اینکه تنها ۱۳ درصد از واگذاری ها در بیش از یک دهه گذشته به بخش خصوصی واقعی رسیده است، نشان می‌دهد چابک سازی اقتصاد از طریق خصوصی سازی محقق نشده است. شکل‌گیری بخش شبه دولتی به واسطه این خصوصی سازی ها به چالشی جدید برای اقتصاد ایران بدل شده به نظر بنده توجه ویژه و کارآمد به خصوصی سازی می‌تواند در رفع این چالش کمک کند. ...»

«بایستی ساختار اقتصادی ایران مورد بازبینی قرار بگیره اقتصاد ایران نیازمند اصلاحات ساختاری است. در این زمینه می‌توان بامطالعه تطبیقی و تجارب کشورهایی که این بحران را داشته‌اند به یک آگاهی و دیدی متفاوت رسید و فهمید که چه راهبرد ها و سیاست‌هایی در این زمینه اعمال کردند می تونیم اونا را یاد بگیرم و در انجام اصلاحات متناسب با زمینه خودمان از آن‌ها استفاده بکنیم. این تجارب قطعاً می‌تواند در بازبینی ساختار کمک شایانی بکند و این اصلاح ساختار اقتصادی به روی رویکرد اقتصاد دانشگاه هم تأثیر داره و این تغییر در دانشگاه هم اتفاق می افته و تنوع منابع مالی را با خود برای دانشگاه می یاره و تنوع مالی تصمیم گیری تخصصی می خواد که اینجا هم مشاوره حرفه ای میتونه نقش بازی بکنه.» (کد IN-E-7)

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

خبره کد (IN-M-5) می‌گوید: «برای رسیدن به وضع مطلوب باید از محیط های کسب و کار درون‌زا شروع کرد و بعد شروع کنیم به کسب و کارهای بین‌المللی اینطوری کلی سرمایه خارجی رو هم وارد سیستم اقتصاد کشور می‌کنیم. اینطوری رسالت دانشگاه هم تغییر میکنه توی این فضا کارکرد دانشگاه هم خوان میشه با فضای کسب و کار اینجاست که ممکنه بحث مشاوره حرفه ای هم اهمیت و توسعه پیدا کنه اصلاً توی این فضای کسب و کار مشاوره حرفه ایی معنی پیدا میکنه و به عنوان یک آیتم رقابتی برای رسیدن به نقطه مطلوب...»

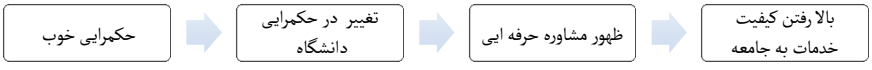

در زمینه سیاست‌گذاری ها خبرگان به مؤلفه هایی چون حکمرانی خوب، سیاست‌های دانش بر و بر اساس بنیان‌های علمی و شفافیت در نقش ها را به عنوان زمینه هایی که می‌تواند تأثیرگذار باشد بر روی کارکردهای دانشگاه و استفاده از رویکرد مشاوره حرفه ایی، نام بردند.

خبره سیاست‌گذاری آموزشی معتقد هستند که ما نیازمند حرکت به سوی یک حکمرانی خوب هستیم این نوع سیاست با خود خیلی از گشودگی های لازم برای کارآمدی دانشگاه با خود به همراه دارد.

«دولت بایستی میزان استفاده از مهارت‌های فنی و کاری مدیران و میزان کارایی خودش را بالا ببرد. یعنی دولت در اجرای نوآوری های سیاسی ملّی، تدوین به موقع بودجه های سالانه، نظارت بر فعالیت های اقتصادی ـ اجتماعی، ایجاد زیرساخت های ملّی و حل مشکلات اقتصادی داخلی توانا باشد. همچنین در ارائه خدمات مدنی بدون تأثیر پذیرفتن از تغییرات سیاسی و جابه‌جایی های صورت گرفته در ساخت قدرت سیاسی و توانمندی در حل مسائل زیست محیطی داشته باشد. این نوع دولت اثر بخشه و دولت اثر بخش بر روی رسالت ها و کارکرد ها و حتی کیفیت نظام آموزشی تأثیرگذاره و این مسئله با خود کیفیت خدمات عمومی و شهروندی و همچنین کیفیت تدوین و اجرای خط مشی های عمومی و دولتی و میزان تعهدی که دولت در برابر در اجرای سیاست ها را داره بالا می بره...» کد (IN-P-5)

خبره متخصص جامعه‌شناس معتقد هست که: «سیاست ما باید دانش بر بشه و بر اساس بنیان‌های علمی صورت بگیره...» کد (IN-S-1)

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

بر اساس تحلیل داده ها می‌توان گفت در یک جهان زیست با حکمرانی خوب، بحران‌های زیست محیطی می‌تواند تا حدودی حل شوند و برای بالا بردن کیفیت سطح زندگی افراد جامعه خدمات مدنی ارائه می‌شود. همچنین تا حدود زیادی مشکلات اقتصادی قابل‌حل هستند و اجرای سیاست ها و راهبرد ها به خوبی صورت می‌گیرد. بنابراین می‌توان گفت که حکمرانی خوب، دانشگاهی با حکمرانی خوب را به ارمغان می‌آورد. برای رسیدن به یک دانشگاه پاسخگو با رویکرد مشاوره حرفه ایی نیازمند تغییر در حکمرانی دانشگاهی هستیم و برای تغییر در حکمرایی دانشگاه پیش آن نیازمند تغییر در حکمرایی جامعه باید صورت بگیرد. البته این تغییر یک پارادیم دو سویه هست و بر روی همدیگر تأثیر بسزایی دارند به نوعی که ممکن است تغییر حکمرایی دانشگاه با خود تغییر حکمرایی جامعه را نیز به همراه آورد. علاوه بر این مسئله نمی‌توان این نکته را فراموش کرد که حکمرایی خوب یکی از عناصر بسیار کلیدی است که عملکرد نظام آموزش عالی و دانشگاه ها را تعیین می‌کنند.

در ادامه خبره سیاست‌گذار عنوان می‌کند که: «اگه قراره که به یک وضع مطلوب برسیم به نظر من بهتره که نقش ها و متولی ها به صورت شفاف مشخص بشه. و در عین این مشخص شدن نقش ها نهادها باهم در ارتباط باشن. مثلاً رئیس مجری هست نه سیاست‌گذار... مثلاً فلان نهاد، نهاد سیاست‌گذاری است برای فلان قسمت. دیگه بقیه نیان واسه خودشون خط مشی تعریف کنند یا حتی تجویز کنن. بعد از این مسئله ارتباط بین اجزا خیلی مهم است الان می‌بینید و همان‌طور گه گفتم بین نهاد سیاست‌گذار x با نهاد سیاست‌گذار y ارتباط مستمر و اثر بخش نداره و اگه ارتباطی داره به صورت منفک هستش». *(IN-P-2)*

در بستر اجتماعی و فرهنگی بر اساس گفته های خبرگان می‌توان گفت وضع مطلوب نیازمند، جامعه‌ای یادگیرنده و با افرادی با مسئولیت اجتماعی و ارتباط همزمان علم با جامعه است.

در این خصوص خبره علوم اجتماعی در زمینه ارتباط علم با جامعه می‌گوید:

«دانشگاه‌های ما زبان ارتباط با مردم را باید پیدا کنن و خودش رو از این حالت ایزوله باید دربیاره یک مثالی بزنم توی چین اساتید دانشگاه وقتی یک محصول رو ایجاد میکنند خودشون اون رو به مردم معرفی میکنن. به گمان من در این محیط ایزوله مشاوره حرفه ایی نمیتونه رشد کنه. بایستی استاد در ارتباط با مردم و شرکت و بازار ها باشه تا بتونه با مسائل آشنا بشه و بعد به عنوان عضو دانشگاه برای حل اون مسئله یک چیزی رو تولید و بعد کاربردی کنه. ای چیز میتونه یک تصمیم گیری باشه می تونه یک کالا و حتی دانش باشه.» کد (IN-S-5).

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

تحلیل داده ها داده ها این مسئله را نشان می‌دهند که ارتباط دانشگاه با جامعه در ایران مغفول مانده است در صورتی که این موضوع در اکثر دانشگاه های پیشرفته یکی از الویت های مهم به شمار می رود. وقتی دانشگاه با جامعه در ارتباط باشد، استاد نیز با در جامعه در تعامل قرار می‌گیرد که در این تعامل رویکرد مشاوره حرفه ایی در انتقال و تبدیل دانش به جامعه کمک خیلی زیادی می‌کند در این شبکه از تعاملات است که می‌توان جامعه‌ای مبتنی بر دانش خلق شود. بنابراین رویکرد مشاوره حرفه ایی می‌تواند به عنوان یک شاهراه در تعامل دانشگاه و استاد با جامعه شناخته شود.

در ادامه خبره دیگر به نکاتی مهمی اشاره دارد که با دسته بندی این موارد می‌توان به مؤلفه مهم و اساسی جامعه یادگیرنده رسید.

«ما برای رشد و توسعه جامعه مون نیازمنده مؤلفه های مثل آزادی فکری، گفتگوی آزاد... مشارکت مردم در مسائل مدنی خودشون... توی کشورهای مثل مالزی، اندونزی که روزی فقیر بودند و الان از ما جلوتر هستند زمانی تونستند به این نقطه برسند که به گفتمان درست رسیدند و به این مسئله پی بردن که افراد جامعه خودشون صاحب اختیار خودشون هستند توی این حالت افراد احساس مسئولیت میکنند نسبت به سرنوشت خودشون و محیطشون... توی این وضعیت افراد برای اینکه تصمیمات مناسب بگیرند به علم پناه می‌برند و همه کار آن‌ها مبتنی بر دانش می شه... دانشگاه‌های همین کشور ها به خاطر رعایت کردن این موارد خیلی خوب تونستند رشد کنند». کد (IN-S-6)

مطلع کلیدی دیگر معتقد است که علم زیاد نتواسته به کمک مسائل جامعه بیاید ولی برای این مسئله عنوان می‌کند که شاید واسط های مناسبی بتوانند در این زمینه کمکی بکنند

«باید به این توجه داشته باشیم که علم تا چه حد تونسته مسائل کشور را حل کنه؟ در ایران در این بعد ضعف های خیلی بزرگی وجود داره این مسئله باید حل بشه باید راهکارهایی ایجاد بشه که بین جامعه و دانشگاه‌های و مراکز آموزشی ارتباط مفید برقرار بشه. راهکاری مثل ایجاد واسطه های برای این برقراری. نزدیکی اعضای علمی با نیازهای جامعه و مردم و شاید همین مشاوره حرفه ایی بتونه در راستای این ارتباط مفید باشه چون بالاخره توی رویکرد مشاوره خانواده علمی با جامعه و سازمان‌ها و شرکت ها باید ارتباط برقرار کنند. الان توی جامعه علمی ما مشغول حل کردن مشکلات جوامع دیگه هستیم تا خودمون». کد (IN-P-3)

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

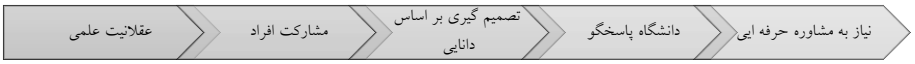

خبره دیگر به این نکته اشاره دارد که: «مردم باید خریدار و طالب علم و کاربرد دانش در زندگی روزمره شان باشند. ما هی تولید داشته باشیم ولی مخاطب نداشته باشیم و کسی از آن استفاده نکنه عاقبت خوبی نداره و اون یافته و رویکرد میمیره.» *کد (IN-S-4)*

مطلع کلیدی دیگر اذعان دارد که مشارکت دادن افراد جامعه امر مهمی هست و با باز شدن درهای دانشگاه به روی جامعه عقلانیت علمی را به وجود می‌آورد.

«نیازمند این هستیم که مردم رو مشارکت بدهیم در امورشان. من دانشگاه نباید دور خودم دیوار بکشم. وقتی علم وارد جامعه میشه. افکار غیرعلمی از بین میره، نگاه مردم به مسائل عمیق تر میشه. کلاً مسائل رو میبینن. هم نیاز به مشورت کردن پیدا میکنند و خودشون رو مسئول میدونن در قبال مشارکتی که دارند در زمینه امور مدنی خودشون انجام میدهند» *کد (IN-EX-4)*.

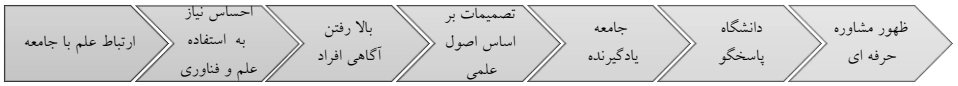

جامعه‌شناس خبره به این نکته اشاره دارد که نقش اجتماعات محلی در ایجاد یک جامعه یادگیرنده بسیار مهم و کلیدی است و در این مسئله نباید اجتماعات محلی را ناچیز بشماریم بلکه کشورهایی که به اجتماعات محلی توجه ویژه کردند بسیار موفق بوده‌اند در توسعه کشورشان.

«اجتماعات محلی بحث خیلی مهمی است توی جامعه دانش بر باید به این نکته توجه بشه و شناسانده بشه» *کد (IN-S-1)*

«یکی از نکاتی که باید مدنظر داشته باشیم که بتونیم علم رو وارد جامعه کنیم و کاری بکنیم که مدیران، سیاست گذران و. علمی فکر بکنند این است که به مردم آموزش دهیم و نشون بدیم که علم و فناوری چقدر توی زندگی شون مؤثر هست و اگر علمی فکر کنیم و تصمیم بگیریم چقدر نفع می‌بریم» *کد (IN-P-4)*.

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]

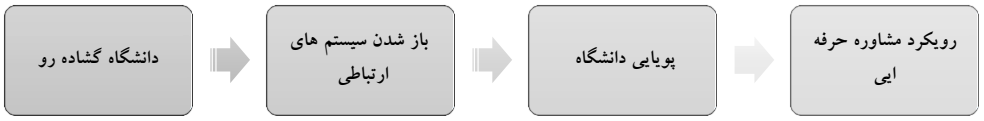
[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

همان‌طور که تحلیل داده ها نشان می‌دهند می‌توان گفت که جامعه یادگیرنده نقش بسزایی نیز در یک دانشگاه پاسخگو با رویکرد مشاوره حرفه ایی دارد. در یک جامع یادگیرنده است که مسئولیت اجتماعی، مشارکت عمومی و آزادی فکری و بیان معنی پیدا می‌کند و جامعه را به سوی یک جامعه توسعه یافته می‌برد. در یک جامعه یادگیرنده است که علم همگانی می‌شود و در تمام شریانهای زندگی جریان پیدا می‌کند و با خود شکوفایی و خرد جمعی می‌آورد. همچنین در این جامعه است که دانشگاه پاسخگو شروع به شکل‌گیری می‌کند و برای پاسخگویی به مسائل اجتماعات محلی آماده می‌شود و قدم به قدم پیش می رود تا درنهایت به تکامل یک جامعه دانایی کمک نماید و در این فضا است که نیاز به حرفه ایی و علمی حل کردن مسائل شکل می‌گیرد و زبان علم تنها زبان مشترکی می‌شود برای حل مسائل در اینجاست که مشاوره حرفه‌ایی برای پاسخ به این نیاز پدید می‌آید.

بعد از ارائه مدل‌های مطلوب در زمینه های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی – فرهنگی تأثیرگذار بر روی رویکرد مشاوره حرفه ایی به ارائه وضع مطلوب دانشگاه پرداخته می‌شود

. در این بخش مطلع کلیدی ارتباط بین دانشگاه با سایر نهادهای دیگر را مهم می‌داند:

«بین دانشگاه و سایر وزارت خونه ها ارتباط وجود نداره در صورتی که دانشگاه باید باز باشد و در ارتباط با بقیه نهادها باشد ...» *کد (IN-EX-1)*

خبره دیگر در زمینه وضع مطلوب دانشگاه به نقش اساتید اشاره می‌کند:

«ما اساتید بیشتر دانشگاه را به عنوان یک شغل می‌بینیم. وظایفمون رو انجام میدیم، حقوقمون رو هم میگیریم و اعتبار هم داریم. همین برایمان کافی است. احساس مسئولیت نسبت به مسائل جامعه را باید در دانشگاه افزایش دهیم باید پاسخگو بودن رو ارزش بدیم و جزء رسالت های دانشگاه باشه. استاد باید نگاه به بیرون دانشگاه هم داشته باشه» *کد (IN-M-4)*

از این داده ها می‌توان اینگونه تحلیل نمود که برای رسیدن به یک دانشگاه پاسخگو ابتدا باید آن را در گهواره جامعه یادگیرنده شکل داد. در این گهواره است که دانشگاه احساس نیاز به رسالت های جدید می‌کند تا بتواند به بقا ادامه

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

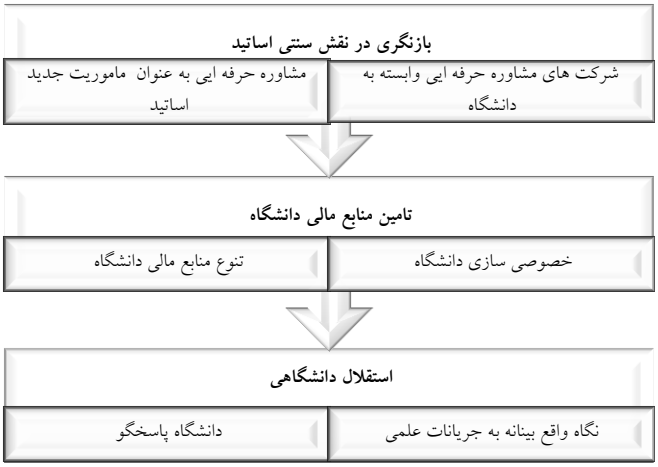
دهد و باید در خود یک دگردیسی ایجاد نماید تا بتواند جانی تازه نماید و شروع به تکامل نماید در این مسیر قطعاً به مسئولیت اجتماعی نیاز هست تا بتوان به صورت کامل و همه بعدی شروع به تکامل نمود. بدون مسئولیت اجتماعی این تکامل همه جانبه صورت نمی‌گیرد در نتیجه یک دانشگاه سندرومی با کلی اختلال به وجود می‌آید که بی‌گمان گهواره خود را نیز تحت تأثی قرار می‌دهد و از حرکت متناوب و منظم گهواره (جامعه یادگیرنده) نیز جلوگیری می‌کند.

خبره دیگر معتقد است که رویکرد مشاوره حرفه ایی می‌تواند در تأمین منابع مالی نقش مهمی داشته باشد و اساتید در این زمینه می‌توانند بر اساس اصول و قوانین حاکم بر اصول مشاوره حرفه ایی در هر قراردادی که امضا می‌کنند قسمتی از سهام را به دانشگاه خود واگذار می‌کند. در کشورهای همانند انگلیس این رویکرد برای اساتید وجود دارد.

«در بسیاری از دانشگاه‌های دنیا حدود ۵۰ درصد درآمد دانشگاه از شرکت‌های است که توسط اساتید تأسیس شده اند و استاد موظف است که قسمتی از سهام این شرکت را به دانشگاه بدهد. این شرکت ها می تونند شرکت‌های مشاوره‌ای هم باشند. اما توی دانشگاه‌های ما از این رویکرد استقبال نمی‌شود و اگر صورت بگیرد متأسفانه اصولی انجام نمی‌شود. این مسئله استقلال دانشگاه را نیز از بین می‌برد در صورتی که این تأمین درامد باعث استقلال دانشگاه می‌شود. ما اصلاً یه چیزی به نام شرکت خصوصی در خصوص علم و فناوری که می تونه تولید ثروت بکنه رو نداریم تا جایی که من می دونم. در صورتی که این مسائل قسمتی از جریانات علمی در کل دنیا هستند ... در اینجا باید این دید منفی به علم که می‌توان از آن ثروت به وجود آورد از بین برود. استاد می‌تواند با ایجاد یک تیم مشاوره‌ای و با ایجاد یک شرکت مشاوره‌ای هم در راستای درآمد زایی دانشگاه گام بردارد هم میتونه مسائل مختلف جامعه را با اصول علمی حل کند ...» کد (IN-M-3)

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

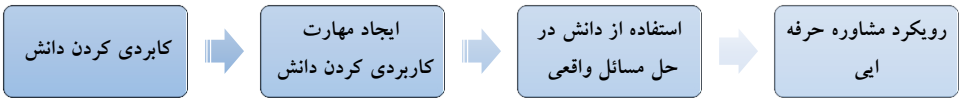
بر اساس تحلیل داده ها می‌توان گفت که یکی از مسائل مهمی که در رسیدن به دانشگاه پاسخگو با رویکرد مشاوره حرفه ایی مهم است مسائل مالی می‌باشد که در زیست بوم دانشگاه به عنوان منابع مالی دانشگاه می‌توان از آن یاد نمود. در حال حاضر همان‌طور که در سطور پیشین توضیح داده شد تأمین منابع مالی دانشگاه وابسته به دولت و نفت است که این مسئله با خود بستگی های زیادی برای دانشگاه به همراه دارد و دانشگاه را از گذاشتن پایه های اولیه برای رسیدن به استقلال دانشگاه و پاسخگویی به جامعه باز می‌دارد. بنابراین قدم گذاشتن در استقلال مالی دانشگاه گام مهمی برای رسیدن به استقلال واقعی دانشگاه برای پاسخگویی واقعی آن است. در اینجا یکی از راهکار هایی که می‌تواند به استقلال مالی دانشگاه کمک کند نگاهی متفاوت به نقش اساتید دانشگاه هست. اساتید دانشگاه علاوه بر نقش آموزگاری خود می‌توانند با تشکیل یک گروه از مشاوران حرفه ایی به صورت تیمی در راستای حل مسائل جامعه قرارداد هایی را با دیگر سازمان‌ها، نهادها و اجتماعات محلی ببندند که علاوه بر اینکه یک منبع بسیار مهم مالی برای دانشگاه محسوب می‌شود، باعث ارتباط دانشگاه با جامعه نیز می‌شود و دانشی که در دانشگاه تولید می‌شود در بیرون از آن به صحنه ظهور می‌رسد و از آن استفاده می‌گردد.

مطلع کلیدی در حوزه فناوری به این معتقد است که در دانشگاه های ایران مهارت کاربردی درس دادن و کاربردی کردن دانش را هنوز صورت نگرفته است و دانشجویان بیشتر از لحاظ تئوری قوی هستند بدون اینکه بتوانند آنان را برای حل مسائل به کار ببرند.

«یه فرقی که بین فارغ‌التحصیلان ما و بقیه کشور ها مثل آلمان، امریکا، انگلیس و... اینه که اونا خیلی خوب یاد گرفتند که چطور دانش را کاربردی بکنند و درس‌های رو کاربردی دهند. ولی در این جا یک تحصیل‌کرده خیلی

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

کاربردی نیست فقط از لحاظ نظری قوی است و سواد تئوری دارد متأسفانه دانشگاه‌های ما این‌طور افراد را تربیت می‌کند. مهارت‌های موردنیاز برای کاربرد علم در زندگی روزمره و کار را بهشون یاد ندادیم» *کد (IN-EX-2)*.

خبره علوم اجتماعی به نکاتی چون پدیده مقاله نویسی و فاصله زیاد اجتماع علمی با مردم جامعه و بی نقشی علم در رفع مسائل جامعه اشاره دارد و معتقد است که برای رسیدن به وضع مطلوب دانشگاه باید از این موانع گذشت.

«الان توی محیط های علمی ما یه جوری شده که اکثر اساتید مقاله می‌نویسند و کتاب می‌نویسند بدون اینکه به این نکته توجه کنند که واقعاً افراد جامعه این مباحث رو می خونن یا درک می‌کنند. به نظر من یک بی توجهی در اینجا نسبت به مردم وجود داره و اینه که اجتماع علمی همشون رو نمی گم درک مسائل رو حق مردم نمیدونن اونا مقالات رو برای افراد هم سطح خودشون می‌نویسند و این فرهنگ توی اجتماعات علمی اینجا مرسوم هستش. متأسفانه قوانین و مقررات مثل آئین‌نامه ارتقا و خیلی دیگه از قوانین دیگه این نوع فرهنگ رو چه خواسته یا ناخواسته تقویت می کنن. ما هرچی یک استاد پیچیده تر حرف بزنه فکر می‌کنیم که اعتبار کارش بیشتره و علمی تر هست در صورتی که به این مسئله نگاه نمیکنیم که گفته های این استاد یا نوشته های اون استاد چقدر روی زندگی مردم جامعه تأثیر گذاشته چقدر تونسته یک مسئله از مسائل مردم جامعه را حل کنه». *کد (IN-S-6)*

خبره دیگر نیز به ضعف و ناکارمدی آئین‌نامه ارتقاء نیز اشاره دارد.

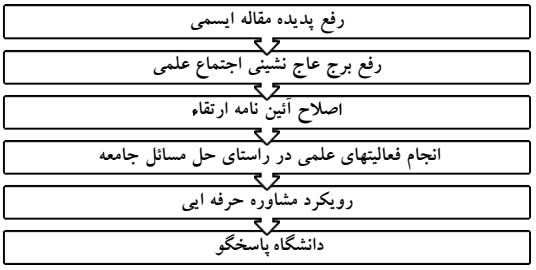
«الان توی دانشگاه متأسفانه یه استاد کاراش رو بر اساس آئین‌نامه ارتقا انجام میده ... به خاطر همین به نظر من باید مشاوره حرفه ایی به عنوان یک مؤلفه در ارتقا اساتید ذکر بشه اساتید به جای اینکه این همه مقاله بی‌مصرف بنویسند حداقل یه کار مفیدی انجام بدن و مسئله‌ای را حل کنن...» *کد (IN-P-4)*

مطلع کلیدی وزارت علوم تغییر و بازنگری در رسالت های دانشگاه را مهم می‌داند و رسالت جدید پاسخگویی را برای دانشگاه خواستار است که برای رسیدن به این رسالت شاید بتوان گفت که مشاوره حرفه ایی می‌تواند گامی باشد در مسیر دانشگاه پاسخگو.

«رسالت دانشگاه بایستی تغییر بکنه. دانشگاه باید پاسخگو باشد و هیچ‌چیزی نباید این وظیفه را نزد اونا کمک رنگ کند. دانشگاه پاسخگو در این زمانه می تونه زندگی کنه و رشد کنه... رسالت‌های دانشگاه های ما چندان رشد نکردند و همگام با نیازهای جامعه پیش نرفته‌اند. و اگر تغییری بوده یا هست در ظاهر است نه در عمق و محتوا ...» *کد (IN-EX-5)*

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]

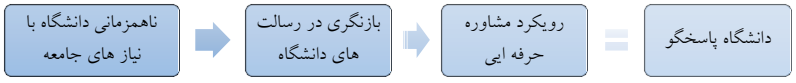
[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

یکی دیگر از مسائلی که در داده ها به آن اشاره شد مسئله آئین‌نامه ارتقاء و مبحث مقاله نویسی در حد افراطی آن است. همان‌طور که در بالا اشاره شد یکی از راه حل هایی که در تأمین منابع مالی می‌تواند به دانشگاه کمک کند نقش اساتید دانشگاه با رویکرد مشاوره حرفه ایی است. متأسفانه در آئین‌نامه ارتقا اساتید به این رویکرد اشاره‌ای نشده است. همچنین آئین‌نامه ارتقا دارای کاستی‌های فراوانی است که باعث شده پدیده‌ای به نام مقاله ایسمی در اجتماع علمی به وجود بیایید و رسالت واقعی و مهم یک استاد را به حد مقاله نویسی تقلیل دهد. در حالی که یک دانشگاه پاسخگو نیازمند استاد پاسخگو هست بنابراین همراه با تغییر در دانشگاه بایستی در نقش های اساتید نیز تغییر ایجاد شود و باز تعریف اساسی و بنیادین در مفهوم استاد شود.

علاوه بر این مطلع کلیدی خبره دیگر نیز به این نکته اشاره دارد.

«دانشگاه های ما نتونستند همگام با پیشرفت جلو برود. تحولات زیادی در جامعه اتفاق افتاده ولی دانشگاه نتونسته پاسخگو باشه و هماهنگ با اونا جلو ببره... این نشون می ده که دانشگاه باید یک بازنگری اساسی در رسالت های خودش داشته باشه...» کد *(IN-M-5)*

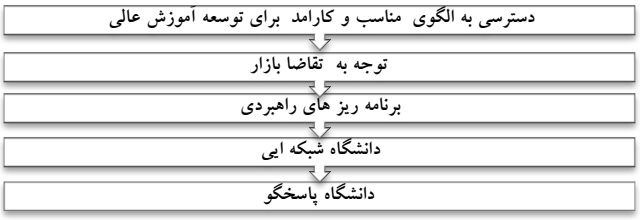

خبره دیگر در زمینه برنامه‌ریزی اذعان دارد که نبود یک الگوی کارآمد و خوب با خودش بحران های زیادی برای آموزش عالی آورده است. این خبره در ادامه خاطر نشان می‌کند که دست‌یابی به یک الگوی مناسب برای توسعه آموزش عالی می‌تواند راهگشا باشد.

«الان مسئله نظام آموزش عالی به نظر من اینه که ما الگوی خوب و مناسبی نداریم. یه سردرگمی در نظریه های مورداستفاده در آموزش عالی در ایران وجود داره. مثلاً الان می تونم بگم که الگوی توسعه آموزش عالی براساس تقاضای اجتماعی هست در این الگو تقاضای بازار نادیده گرفته میشه پیامد این الگو رو هم‌الان می‌بینیم

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

فارغ‌التحصیلان بیکار... دانشگاه نیازمند کارکردهای چندگانه است و این نیازمند برنامه‌ریزی های منسجم و مهم راهبردی هستش.» *کد (IN-M-3)*

مسئله مهم دیگری که در داده ها برای رسیدن به یک دانشگاه پاسخگو با رویکرد مشاوره حرفه ایی به آن اشاره شد دستیابی به یک الگوی مناسب برای توسعه آموزش عالی در ایران است که در این الگو بهتر است که به تقاضای بازار توجه شود و در برای رسیدن به این الگو نیازمند برنامه‌ریزی های راهبردی در راستای ایجاد یک دانشگاه پاسخگو می‌باشد.

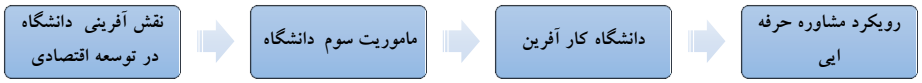
دو خبره دیگر در گفته های خود به این نکته ها اشاره کردند:

«ببینید مشاوره حرفه ایی توی دانشگاهی که کار مشارکتی و انعطاف پذیری در پاسخگویی به چالش ها و مسئولیت پذیری در آن نهادینه شده باشه معنی پیدا میکنه. ...دانشگاه باید نقش‌آفرینی در توسعه اقتصادی داشته باشه و علاوه بر آموزش و پژوهش در پی کارکرد سومی هم باشه که بتونه به نیازهای جامعه و اقتصاد جوابگو باشه...الان بحث دانشگاه کارآفرین مطرحه. توی این دانشگاه کارآفرین رسالت اصلی دانشگاه پاسخ به نیازهای جامعه بخصوص در قسمت اقتصاد است. مشاوره حرفه ایی توی این نوع دانشگاه میتونه کارکرد داشته باشه. البته الان این بحث دانشگاه کارآفرین توی ایران با دانشگاه کارآفرین واقعی خیلی فاصله داره. دانشگاه کارآفرین در اینجا فقط یک اسم هست و واقعاً رسالت واقعی خودشو انجام نمیده. البته این معضل خیلی از الگوی های ما هست که توی این ساختار به حداقلی خودش نزول پیدا می کنه... توی خیلی از محافل که میره دم از دانشگاه کارآفرین میزنن ولی زمینه این دانشگاه هم توی جامعه ما هم میسر نشده... و این‌طور دانشگاه مثل خیلی دیگه ای مثلاً پارک های علم و فناوری ... دفتر ارتباط دانشگاه با صنعت به یک سری کارهای اداری و ورق‌بازی تبدیل میشه. دانشگاه کارآفرین اگه با رسالت واقعی شکل بگیره قطعاً می تونه مشاوره حرفه ایی در اون رشد کنه و کارکرد اصلی خودشو انجام بده ...» کد-IN M-2

«دانشگاه باید بتواند با بازار کار متصل شود اصلاً به خاطر این مسئله دانشگاه کارآفرین به میان آمد چون یکی از رسالت‌های این دانشگاه اینه که فعالیت‌های دانشگاهی را با نیاز بازار کار منطبق کند که یکی از راه های آن میتوانست ارائه مشاوره باشد ولی توی ایران متأسفانه دانشکده های کارآفرینی که رسالتشون ترویج کارآفرینی، آموزش

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

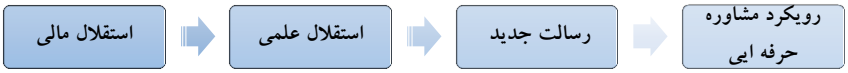
کارآفرینی تربیت افراد کارآفرین است شکل نگرفته است و مدلی که وارد دانشگاه‌های ما شده این‌طور عمل نمیکند و در حد سمینار، کتاب و مقاله هست ...»(کد IN-M-1).

در این داده ها به نقش‌آفرینی دانشگاه در توسعه اقتصادی اشاره شده است. در مباحث مربوط به آموزش عالی همیشه نقش آن در توسعه اقتصادی مورد توجه قرار گرفته و در این زمینه مباحث زیادی نوشته شده است ولی آنچه مهم است این است که در دنیای واقعی چطور آموزش عالی می‌تواند در توسعه اقتصادی یک کشور نقش داشته باشد و دانشگاه باید از چه مکانیزمی استفاده کند؟ در این زمینه پای مأموریت سوم برای دانشگاه به میان آمد که در این رسالت مدل دانشگاه کارآفرین مورد توجه واقع شد و دانشگاه کارآفرین کلیدی شد برای دانشگاه که در رسالت خود در توسعه اقتصادی یکی کشور نقش داشته باشد. اما مسئله‌ای که در جامعه ایرانی بر سر دانشگاه کارآفرین آمد این علامت سؤال را به وجود آورد که چه چیزی در این میان نبوده است که دانشگاه کارآفرین نتوانست رسالت واقعی خود را انجام دهد؟ در این خصوص علاوه بر آن گهواره زیست جهان جامعه ایران که نقش اساسی در این اختلال دارد میتوان اذعان نمود که جای حلقه رویکرد مشاوره حرفه ایی نیز خالی بوده است. بنابراین برای یک دانشگاه کارآفرین با رسالت واقعی به حلقه رویکرد مشاوره حرفه ایی نیاز است.

مطلع کلیدی دیگر معتقد است که:

«دانشگاه باید از وابستگی اش در بیاد... با این وابستگی دانشگاه چیزی ازش در نمیاد ... وقتی وابستگی باشه چه از لحاظ مالی چه از لحاظ علمی رشدی صورت نمی گیره ... تغییری ایجاد نمیشه ... رسالت جدیدی در اون شکل نمیگیره. مشاوره حرفه ایی توی این دانشگاه وابسته و جیره خوار به چه دردی میخوره... اگر شکل بگیره مثل بقیه قسمت‌ها میشه کاملاً فانتزی و بدون کاربرد... دانشگاه‌های ما کلی بدهی دارند که به خاطر وابستگی مالی شون هست ... دانشگاهی که خودش باید منبع ثروت و پول باشه دستش جلوی بقیه درازه... استقلال مالی و علمی نکته اصلی برای حل این مسئله است...» *کد (IN-EX-5).*

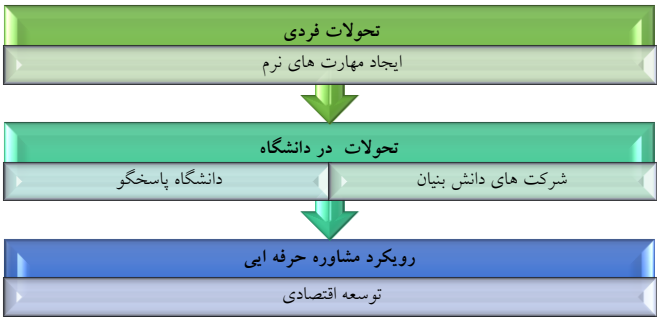

در ادامه خبره اقتصادی به تحولات فردی اشاره دارد و معتقد است که وقتی دانشجویان و اساتید مهارت‌های لازم را داشته باشند دانشگاه خود به سمت پاسخگویی می رود و این افراد نیاز به مشاوره حرفه ایی را می‌توانند احساس کنند.

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

«افراد خیلی مهم هستند بهتره که از افراد شروع کنیم. وقتی ما بیاییم یک فرد با مهارت‌های مثل مسئله نگری، کارآفرینی. نقادی. یادگیری کار گروهی... کنجکاوی خردمند و خیلی دیگه از مهارتی که الان دقیقاً حضور ذهن ندارم... تربیت کنیم. کار بزرگی انجام دادیم. این افراد با این نوع تربیت خود به خود ساختار را هم اینگونه میکنن. میتونن گلیم خودشون رو از آب بکش بیرون. میتونن با سبد مهارتیشون کار پیدا بکنن. روحیه مشورت گرفتن میگیرن. یه چیز یکه من دیدم اینه که بچه های جوون و خوش فکر که شرکت‌های دانش‌بنیان رو انداختن و تا حدود زیادی این مهارت‌ها را دارن از تیم مشاوره حرفه ایی استفاده میکنن. و مسائل شرکت با یک تیم مشاوره متخصص حل میکنن... الان درسته که تعداد این مورد ها کمه ولی تصور کن این‌طور مسائل زیاد بشه یواش یواش تا چشم باز میکنی میبینی بازار و اقتصاد این شکلی شده ... ما انتظار نباید داشته باشیم یک شبه همه چیز درست بشه ... دانشگاه باید روی این مهارت‌ها خیلی سرمایه‌گذاری بکنه» کد *(IN-E-4)*.

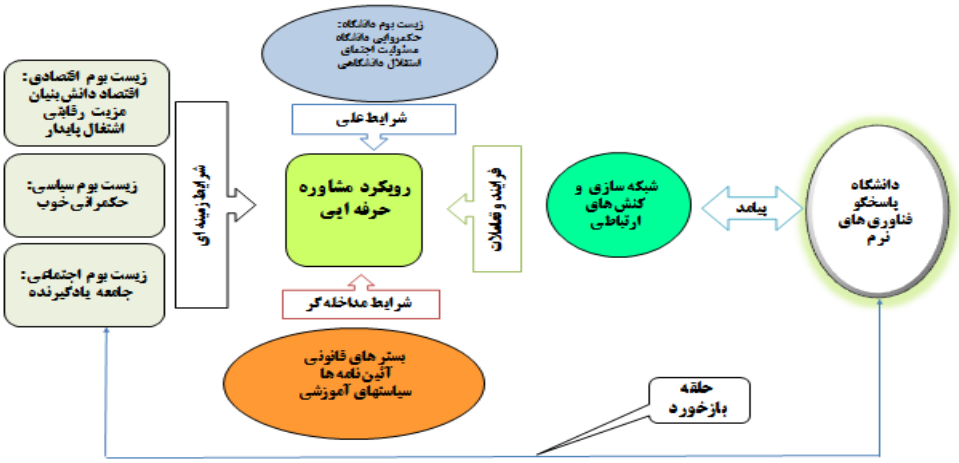

در تحلیل این داده ها می‌توان به این نکته هرچند در مقیاس خرد ولی بسیار مهم اشاره کرد و آن تحولات فردی می‌باشد در این داده ها از نگاه جزء به کل نگاه شده است داشتن یک دانشگاه پاسخگو با رویکرد مشاوره حرفه ایی برای توسعه اقتصادی را در ایجاد تحولات فردی می‌داند. بر اساس تحلیل داده ها می‌توان گفت که تحولات فردی با ایجاد فناوری‌های نرم در افراد می‌توان زمینه ساز تحولات در دانشگاه باشد و داشتن افرادی با مهارت‌هایی در راستای پاسخگویی با خود دانشگاه پاسخگو را نیز به همراه دارد.

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

مدل مطلوب رویکرد مشاوره حرفه ایی بر اساس مدل پارادیمی استراوس و کوربین به نقل از کرسول (۲۰۱۲)

در این مرحله از فرایند تحلیل داده ها میتوان گفت که دست به کد گزاری گزینشی زده شده است. گرچه کدگذاری گزینشی مرحله‌ای مکانیکی و جدا در پایان کار نیست و در تعامل و ارتباط تنگاتنگ با مراحل دیگر کدگذاری به دست می‌آید. در این مرحله مقوله مرکزی ماهیت خود را به خوبی نشان می‌دهد و با تعقیب خط اصلی داستان در چارچوب یک مدل پارادایمی که در برگیرنده شرایط، فرایند ها /تعاملات و پیامد ها می‌باشد نسبت به ارائه نظریه زمینه‌ای پرداخته می‌شود.

با توجه به تحلیل داده ها و شکل‌گیری مقوله مرکزی پژوهشگر به این تفسیر رسیده است که مشاوره حرفه ایی یک عملکرد یا راه حل جزئی برای رسیدن به یک دانشگاه پاسخگو نیست. بلکه آن را یک پارادایم معرفی می‌کند که می‌تواند قدم در شناخت و فهم پیچیدگی های زیست جهان دانشگاه نهد و دانشگاه را در ساختن مهارتی برای مشروعیت بخشیدن و بقا خود کمک نماید. شاید زمان آن رسیده است که علت و معلولی پدیده ها ی که دانشگاه را در خود فرو برده است فاصله بگیریم و در شناخت و روابط پیچیده آن گام برداریم. مشاوره حرفه ایی با نگاه جدیدی که به رسالت های دانشگاه و نقش اساتید و دانشجویان و نوع روابطی که با زیست های دیگر دارد می‌تواند در تغییر الگوهای حاکم بر دانشگاه ایرانی کمک شایانی نماید.

همان‌طور که در مدل نشان داده شده است. پدیده اصلی مسئله رویکرد مشاوره حرفه ای است که زیست بوم های اجتماعی – فرهنگی، سیاسی، اقتصادی به عنوان شرایط زمینه‌ایی بر روی پدیده اصلی اثر می‌گذارد. علاوه بر این

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

زیست بوم دانشگاه، حکمروایی، استقلال دانشگاه و مسئولیت اجتماعی عنوان موجبات علی مقوله‌ای اصلی است که رویکرد مشاوره حرفه ایی از آن‌ها جان می‌گیرد. در این بین تعاملات و فرایندهایی نیز بر روی پدیده اصلی تأثیرگذار هستند، در مدل ارائه شده شبکه سازی و کنش‌های ارتباطی به عنوان عناصری که جریان را در دیگر مقولات به حرکت در می‌آورند شناخته شده است. به بیان دیگر می‌توان گفت که در بخش فرایند ها و تعاملات به نوعی نظریه شبکه – کنشگر بتواند واقعی ترین جریانی که در مقولاها اتفاق می‌افتد را تا حدودی تبیین کند. در ادامه یک سری مقولات مداخله ایی نیز کشف‌شده است در این مدل بسترهای قانونی، آئین‌نامه های ارتقاء اساتید و سیاست‌های آموزشی به عنوان مقولات مداخله‌گر می‌توانند در خلق رویکرد مشاوره حرفه ایی در دانشگاه تأثیر بگذارند بنابراین لازم است که این مقولات را بررسی و حل نموده تا مسیری مناسب‌تر برای ایجاد مشاوره حرفه ایی ایجاد شود.

درنهایت پیامد این کنش‌ها و جریانات پیچیده باعث خلق و ظهور دانشگاه پاسخگو با رشد فناوری‌های نرم می‌شود که می‌تواند در حل نیازهای جامعه یاری رسان باشد و علم را بیشتر در رگهای جامعه جریان دهد در این صورت هست که علم اجتماعی و وارد زندگی افراد می‌شود برای زندگی و دنیای بهتر. در اینجا برای آگاهی از اینکه در جای درستی قرار گرفته ایم یا نه نیازمند حلقه بازخورد هستیم، این حلقه نشان می‌دهد که آیا ما واقعاً توانسته‌ایم به این مدل مطلوب دست پیدا کنیم یا نه. علاوه بر این حلقه بازخورد به مدل هشدار می‌دهد که برای بقاء به طور مداوم و پیوسته نیازمند دگرگونی و تغییر هستیم.

بر اساس مدل مطلوب رویکرد مشاوره حرفه ایی میتوان بیان کرد که برای رسیدن به دانشگاه با رویکرد مشاوره حرفه ای عوامل زیادی تأثیرگذار هستند. این عوامل در یک دنیای شبکه‌ای بر روی یکدیگر اثر می‌گذارند به گونه ای که اگر یکی از این عوامل نتواند به درستی انجام شود به تمام شبکه و کنش‌های ارتباطی آن اثر می‌گذارد. در مدل ارائه شده عوامل اساسی چون اقتصاد دانش‌بنیان، جامعه یادگیرنده، حکمرانی خوب، سازمانهای یادگیرنده، آمایش سرزمین، مسئولیت اجتماعی و... وجود دارد که بدون ایجاد آن‌ها رویکرد مشاوره حرفه ای خلق نمی‌شود. همچنین در شبکه ایجاد شده میدانی از مبادلات ارتباطی و بر همکنش‌ها وجود دارد نقش حیاتی در رویکرد مشاوره حرفه ایی بازی می‌کنند. همچنین این مدل مبتنی بر رهیافتی کثرت گرا است و مسائل را در شبکه‌ای از عوامل مختلف توضیح می‌دهد. کنش گران در شبکه‌ای با سایر کنش گران مانند عاملان اقتصادی، سیاسی و اجتماعی و تکنیکی در تعامل هستند... بنابراین میتوان این گونه تحلیل کرد که رویکرد مشاوره حرفه ایی به عنوان یک مسئله به صورت شبکه‌ای با عاملان زیادی اعم از انسانی و غیرانسانی در تعامل هست. این نگاه شبکه‌ای به رویکرد مشاوره حرفه ایی تا حدود زیادی پیچیدگی و مبهم بودن آن را نشان می‌دهد و این هشدار را می‌دهد که فهم عمیق از رویکرد مشاوره حرفه ایی نیازمند یک واکاوی همه جانبه و با در نظر گرفتن تمام عوامل مؤثر در آن اتفاق می‌افتد.

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

بحث و نتیجه‌گیری

طراحی مدل پارادایم مشاوره حرفه ایی یکی از اصلی‌ترین هدف این پژوهش بوده است. در فرایند ارائه مدل یافته ها این مسئله را به خوبی نشان دادند که هنوز زیرساخت ها و بستر های مناسب برای خلق مشاوره حرفه‌ای ایجاد نشده است. اما اگر این مسائل را در چشم‌انداز متفاوتی نظیر فرایش[1] جهان دانشگاه نگاه کرد میتوان فرایش را در این زیست جهان دید که هرچند به طور واضح قابل دیدن نیست اما حیات دارد و در جریان است و با خود کنش‌ها و واکنش‌های به همراه دارد. اگر فرایش جهان دانشگاه را بپذیریم موانع شناسایی شده را نه به عنوان یک نقطه کور بلکه به عنوان یک حلقه در زنجیره حیات دانشگاه می‌پذیریم که برای زایش نیازمند این ویرانگی هستیم. بنابراین لازم است که این مرحله از فرایش را شناسایی، پذیرش و هدایت کرد تا بتوان فرایش دانشگاه را در مسیر درست قرارداد. بنابراین شناسایی مؤلفه‌های مؤثر در طراحی مدل مشاوره حرفه ای در دانشگاه گامی در مسیر فرایش دانشگاه برای رسیدن به دانشگاهی پاسخگو با رویکرد مشاوره حرفه ای است.

در مدل مطلوب برای رسیدن به رویکرد مشاوره حرفه ایی مقولاتی همانند شرایط زمینه‌ای که شامل زیست بوم اجتماعی – فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و جغرافیایی است میتوانند بر روی این رویکرد تأثیر بگذارند. شرایط زمینه‌ای همانند چتری بر روی رویکرد مشاوره حرفه ای در دانشگاه سایه می‌اندازد و دانشگاه نمی‌تواند خارج از اتمسفر این چتر به بقای خود ادامه دهد. بنابراین در خصوص مسائل زمینه‌ای نظیر اقتصاد ایران می‌بایست به سوی اقتصاد دانش‌بنیان پیش برود. در این فضای اقتصادی است که خصوصی سازی معنی پیدا می‌کند و منابع مالی متنوع مهم تلقی می‌شوند و دانشگاه ها برای دست‌یابی به منابع مالی متعدد به مشاوره حرفه ای روی می‌آورند. بریجز و همکاران (۲۰۱۳) بیان می‌کنند که موفقیت اقتصادی کشورهای توسعه‌یافته مستقیماً به تولید، توزیع، تبدیل و استفاده از دانش وابسته است که مشاوره حرفه ای نقش مهمی در تبدیل دانش می‌تواند ایفا کند. همچنین تحلیل داده ها نشان میدهد که برای رسیدن به رویکرد مشاوره حرفه ایی بایستی جامعه یادگیرنده به وجود بیایید و در این جامعه به اجتماعات محلی توجه شود و آنان را در فرایند تصمیم گیری ها مشارکت داد که این مسئله با خود حس مسئولیت اجتماعی را به همراه می‌آورد. علاوه بر این دو عامل حکمرانی خوب نیز به عنوان مؤلفه‌ای زمینه‌ای برای الگوی

1. فرایش به معنی روند رو به فرای یا همان کمال است که با خود زایش و ویرانگی را به همراه دارد یعنی با این دو فرایش اتفاق می‌افتد. دلیل استفاده از این واژه در کنار دانشگاه به این دلیل بوده است که دانشگاه همانند یک جهان زنده که سرشار از زندگی است در نظر گرفته شده است و فرایش در جهان های زنده اتفاق می‌افتد.

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

مشاوره حرفه ایی ضروری دانسته شده است. اداره جوامع در سطوح ملی و منطقه ای با مسائلی روبه‌رو شده است که یکی از آن ها ناکارآمدی حکمرانی و اداره متمرکز است.

بعد از شرایط زمینه‌ای عوامل علی وارد مدل می‌شوند در این مدل زیست بوم دانشگاه به عنوان یکی از شرایط علی می‌تواند بر روی رویکرد مشاوره حرفه ای مؤثر باشد. ماهیت و کارکرد مناسب زیست بوم دانشگاه اکوسیستمی را به وجود می‌آورد که در آن می‌توان رویکرد مشاوره حرفه ای را خلق کرد در این خصوص دانشگاه بایستی در رسالت‌های خود تغییر و تحول ایجاد نماید تا بتواند به سمت دانشگاهی اجتماعی و پاسخگو پیش برود. در خصوص رسالتها و کارکردهای دانشگاه نکته مهم این است که ابتدا باید دانشگاه ها از بی‌هویتی و گمگشتگی رسالتها رهایی یابند و با یک هویت و ماهیت سالم به تعریف رسالت واقعی خود بپردازند رسالت دانشگاه می‌بایست به صورت شفاف، مشخص و دارای یک هویت مستقل به دور از عصبیت باشد. زیرا که بی‌هویتی با خود نوعی فلج ساختاری و روانی برای دانشگاه به همراه دارد که این مسئله دانشگاه را در وضعیت ابهام قرار می‌دهد که با هر جریانی هرچند موقتی و سطحی مسیر واقعی خود را تغییر می‌دهد و در ضمن این ابهام در رسالتها نیز برنامه‌ریزی ها و سیاستها و موارد اجرایی را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد.

در ادامه حکمرانی دانشگاه نیز به عنوان یکی دیگر از شرایط علی میتواند بر روی رویکرد مشاوره حرفه ایی تأثیر بگذارد. این مؤلفه می‌تواند نقطه عطفی برای ایجاد و رشد رویکرد مشاوره حرفه ای در دانشگاه باشد. حکمرانی دانشگاه مقوله‌ای بسیار پیچیده است و اکثر دانشگاه ها متناسب با ساختار حکمرانی کشور ها مدل‌های از حکمرانی دارند. به عنوان مثال ساختار حکمرانی دانشگاهی در اروپا از هیات امناء یک سطحی و دو سطحی در بسیاری از کشور ها و کمیسیون های تخصصی در آموزش عالی هلند، تشکیل شده است. همچنین در استرالیا حکمرانی دانشگاه از یک نظام یکپارچه اطلاعاتی آموزش عالی شکل گرفته است و علاوه بر اینا در ایالات متحده امریکا تنوع بسیار زیادی از مدل‌های مختلف حکمرانی دانشگاه وجود دارد (سنچز[1]،۲۰۱۳). این مطالب خود گویای پیچیدگی در خصوص حکمرانی دانشگاهی است که باعث می‌شود یک مدل که مورد پذیرش همگان باشد را نتوان پیدا کرد. درست است که این پیچیدگی فهم شفاف موضوع را سخت می‌کند اما این فرصت را به دانشگاه‌ها میدهد که بتوانند مناسب با شرایط زمینه‌ای خود حکمرانی دانشگاهی منحصر به خود را پیدا نمایند. مسئولیت اجتماعی دانشگاه نیز به عنوان یکی از عامل علی مهم شناخته شد... با در نظر گرفتن این مسأله که دانشگاه مانند ستونی در اجتماع می‌باشد. دانشگاه بیشتر و بیش تر در حال تبدیل شدن به شرکت کنندگان مهمی در ایجاد توسعه اجتماعی پایدار است.

1.Sanchez

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

اتزکویتز[1] (۲۰۱۶) معتقد هست که دانشگاه‌ها باید مسئولیت علمی خودشان را بر پایه های مفاهیم اخلاقی پایه گذاری کند که در رفع نیازهای جامعه‌ای که در آن هستند مطابقت داشته باشند. گومز و همکاران[2] (۲۰۱۴) اشاره می‌کنند که دانشگاه‌ها می‌توانند انتخاب کنند که آیا می‌خواهند دنبال کننده باشند یا از فرصت استفاده کنند و به رهبرانی به وسیله پذیرش مفهوم مسئولیت اجتماعی در عملکردشان تبدیل شوند. دانشگاه‌های که نیازی نمی‌بینند در مسئولیت اجتماعی سرمایه‌گذاری انجام دهند بیشتر در دانشگاه‌های نا کارآمد، بخش بخش، دارای هماهنگی های ضعیف و ارتباط ناقص دیده می‌شود. دانشگاه‌ها باید بخشی جدایی ناپذیر از جامعه باشند و با توجه به زمینه عمل کنند و زمان بیشتری را برای مشکلات پیچیده اختصاص دهند و به صورت مداوم به دنبال راه حل های بهتر باشند. دانشگاه‌ها باید نیازها و خواسته های جامعه را به حساب بیاورند.

در ادامه شرایط مداخله‌گر همانند بسترهای قانونی، آئین‌نامه ارتقاء اساتید و تعدد در مراجع تصمیم گیری و سیاسی بر روی دانشگاه با رویکرد مشاوره حرفه ای اثر می‌گذارند. مقوله شرایط مداخله‌گر همانند بستری عمل می‌کنند که می‌توانند باعث تخفیف یا تشدید پدیده بشود. در اینجا آئین‌نامه ارتقا اساتید در حال حاضر به دلیل ضعف هایی که دارد می‌تواند باعث تضعیف رویکرد مشاوره حرفه ایی بشود ولی اگر آئین‌نامه مورد اصلاحات اساسی قرار گیرد و بسترهای قانونی مناسبی فراهم شود می‌تواند باعث ایجاد و رشد رویکرد مشاوره حرفه ای بشود. بنابراین آئین‌نامه ارتقا اساتید نیازمند بازنگری های همسو با رسالت های جدید دانشگاه ها باشد در دانشگاه پاسخگو اعضاء هیئت‌علمی نقشی کاملاً متفاوت بر عهده دارند. در چنین دانشگاهی اساتید با استفاده از تیم های حرفه ایی در توسعه دانشگاه ایفای نقش میکنند و بهسازی اساتید در بهبود شایستگی ها و توسعه حرفه ایی آنان صورت می‌گیرد. در دانشگاه ممفیس[3] (۲۰۰۳) کارکرد های توسعه اعضاء هیئت‌علمی در دانشگاه ها در اثر بخشی مأموریت های دانشگاه مانند ارائه خدمات تعریف‌شده است. همچنین تعدد مراجع تصمیم گیری نیز می‌تواند به عنوان یک مقوله تضعیف کننده به کار رود و در تصمیم گیر های صحیح و مناسب اثر بگذارد بنابراین لازم است که مراجع تصمیم گیری و سیاستی مشخص و بازنگری اساسی شوند. بر اساس مدل طراحی شده مقوله شبکه سازی و کنش‌های ارتباطی به عنوان راهبرد یعنی فرایند ها و تعاملات معرفی شده اند. بر اساس مدل به وجود آمده، مقولات شرایطی اعم از زمینه‌ای، علی و مداخله‌گر در نتیجه کنش و واکنش متقابل باهمدیگر سبب به وجود آمدن مقوله فرایند و تعاملات برای پاسخگویی به پدیده و رسیدن به پیامد میگردد. این مقوله با شبکه سازی های درونی و با ایجاد ساختار ها و فرایند ها در درون دانشگاه و ایجاد شبکه های خارجی با ارتباطات بیرون از ساختار دانشگاه اشاره دارد. شبکه سازی

1.Oskowitz
2.Gomez et al
3.University of memphis

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

و کنش‌های ارتباطی در این مدل نقش راهبردی را بازی می‌کند که میتواند با تغییرات در زیست بوم دانشگاه و حکمرانی دانشگاه و عوامل زمینه‌ای بستری مناسب برای آفرینش رویکرد مشاوره حرفه ای در دانشگاه ایجاد نماید. اهمیت شبکه سازی و کنش‌های ارتباطی به عنوان یک راهبرد به این دلیل حائز اهمیت است که فراهم کردن تمامی شرایط بدون ایجاد شبکه سازی های درونی و کنش‌های ارتباطی تلاشها برای رسیدن به رویکرد مشاوره حرفه ایی را بیهوده می‌کند. آخرین حلقه در این مدل مقوله دانشگاه پاسخگو و فناوری‌های نرم هستند. این مقوله به عنوان پیامد به نتایجی اشاره دارد که در راستای خلق رویکرد مشاوره حرفه‌ای در دانشگاه ایجاد می‌شود. به طور حتم استفاده از رویکرد مشاوره حرفه ای در دانشگاه می‌تواند در رسیدن به یک دانشگاه پاسخگو که توانایی حل مسائل و چالش‌های مردم جامعه را دارد کمک شایانی نماید. همچنین دانشگاه پاسخگو در خلق فناوری‌های نرم نقش بسزایی در دانشگاه با رویکرد مشاوره حرفه ای دارد. درباره فناوری نرم می‌توان گفت: باید یک سیستم دانش عملی از ابزار ها، رویه ها و قوانین برای حل مسئله باشد. به منظور تأمین خدمات برای تغییرات اجتماعی و توسعه اقتصادی، باید معطوف به عمل باشد. حوزه کنش فناوری نرم فرایندهای روانشناختی و نظام های فعالیت اجتماعی است. بنابراین میتوان گفت که عوامل روانشناختی، اجتماعی و فرهنگی مختلف ازجمله شاخص های متمایز کننده‌ی فناوری نرم به شمار می‌روند. این نوع فناوری با ارزش ها و هنجار ها در ارتباط است. به طور خلاصه فناوری نرم؛ فناوری فکری، خلق و نوآوری است که بر اندیشه، ایدئولوژی، احساسات، ارزش ها، جهان بینی ها، رفتار های فردی و سازمانی و جامعه انسانی متمرکز است (زوئینگ[1]،۲۰۱۱).

محدودیت‌های پژوهش

محدودیت های موجود در این پژوهش به دلیل ماهیت کیفی بودنش و استفاده از روش کیفی گراندد تئوری با مفهوم محدودیت در پژوهش‌های کمی متفاوت باشد. به عنوان مثال در پژوهش‌های کیفی پژوهشگر دغدغه تعمیم داده ها را ندارد بنابراین ممکن است که این مسئله به عنوان یک محدودیت دیده نشود. اما از آنجایی که ذکر محدودیت‌ها در پژوهش در شناسایی موانع بر سر راه پژوهش کمک می‌کند بنابراین محدودیت‌های این پژوهش به صورت خاص ذکر می‌گردد. در این پژوهش چون نمونه‌گیری به صورت هدفمند بود ممکن است افراد آگاهی در این زمینه وجود داشته باشد که مورد شناسایی قرار نگرفته‌اند در صورتی که می‌توانستند بر پژوهش حاضر اثر گذار باشند.

1.Zhuying

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

پیشنهادهای کاربردی

- شاید در این خصوص ارجح ترین پیشنهاد این باشد که ابتدا بسترهای اقتصادی، اجتماعی و مدیریتی موردنیاز برای خلق و رشد مشاوره حرفه ایی در دانشگاه های ایران فراهم شود.
- مفهوم سازی مشاوره حرفه ایی و ترویج آن در گستره آموزش عالی ایران
- برانگیختن افزایش هم کنشی دانشگاه با دیگر نهادها برای سوق دادن به ضرورت استفاده از تیم های مشاوره حرفه ایی برای حل مسائل خود
- برانگیختن و تشویق صنایع و شرکت ها برای استفاده از رویکرد مشاوره حرفه ایی

پیشنهادهای پژوهشی

- انجام پژوهشی در راستای تبار شناسی رویکرد مشاوره حرفه ایی در دانشگاه های ایران
- طراحی ساختار سازمانی مناسب جهت استفاده از رویکرد مشاوره حرفه ایی در دانشگاه ها
- انجام پژوهشی در راستای اعتبار یابی مدل‌های پیشنهادی در پژوهش حاضر

منابع

- استراوس، انسلم و کربین، جولیت (۱۹۹۰)، ترجمه ابراهیم افشار (۱۳۹۱). مبانی پژوهش کیفی فنون و مراحل تولید نظریه زمینه‌ای. نشر نی. چاپ دوم. تهران.
- پایا، علی (۱۳۸۵). دانشگاه، تفکر علمی، نوآوری و حیطه عمومی. پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی. تهران

- Armbrüster, T. (2016). The economics and sociology of management consulting. Cambridge University Press.
- Bridges, D., Juceviciene, P., Jucevicius, R., Mclaughlin, T. H., & Stankeviciute, J. (Eds.). (2013). Higher education and national development: Universities and societies in transition. Routledge.
- Crow, M. M. (2015). Building an entrepreneurial university. In the future of the Research University. Meeting: the global challenges of the 21 century,Kauffman Foundation,11-30
- Dan, M. C. (2014). The third mission of Universities in the Development Strategy of Vienna City. Informatica Economica, 16(4), 49.

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

- Duke, C. (2012). Managing the learning university. Buckingham: Open University Press.
- Engwall, L., & Kipping, M. (2013). Management consulting: dynamics, debates, and directions. International Journal of Strategic Communication, 7(2), 84-98.
- Etzkowitz, H. (2016). The entrepreneurial university: vision and metrics. Industry and Higher Education, 30(2), 83-97.
- Franka, A. I (2016). Multiversity of the twenty-first century–examining opportunities for integrating community engagement in planning curricula. Planning Practice & Research, 31(5), 513-532.
- Johnson, B., & Christensen, L. (2014). Educational research: Quantitative, qualitative, and mixed approaches. Sage. Fifth Edition.
- Gómez, L., Morales, B., & Vadi, J. (2014). University social responsibility: A social transformation of learning, teaching, research and innovation. In Proceedings 9 h Quest Conference for Global Competitiveness (pp. 13-14)
- Greenwood, R., Fairclough, S., Morris, T., & Boussebaa, M. (2014). The transnational professional service firm: the rise of the multiplex PSF.
- Kipping, M., & Kirkpatrick, I. (2015). Alternative pathways of change in professional services firms: The case of management consulting. Journal of Management Studies, 50(5), 777-807.
- Kitagawa, F. (2011). Industrial doctorates-employer engagement in research and skills formation. Centre for Learning and Life Chances in Knowledge Economies and Societies.
- Mugabi, H. (2014). Institutionalisation of the 'third mission'of the university: The case of Makerere University.
- Parkes, S., Young, J. B., Cleaver, E., & Archibald, K. (2016). Academic and professional services in partnership literature review and overview of results.
- Peric, J. (2015). Development of universities' social responsibility through academic service learning programs. Economy of eastern Croatia yesterday, today, tommorow, 1, 365-375.
- Sánchez, M. (2013). University Missions: Compatible and Complementary? Theory and Empirical Analysis Through Indicators. In European Conference on Intellectual Capital (p. 564). Academic Conferences International Limited.
- Scott, P. (2010). A tale of three revolutions? Science, society and the university. Higher education re-formed.
- Sharif, A. M. (2012). Professional services organizations and the role of consulting in the new economy. Information Systems Management, 19(2), 19-30.
- Stryker, S. C. (2011). Principles and practices of professional consulting. Government Institutes.

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]

- Trencher, G., Yarime, M., McCormick, K. B., Doll, C. N., & Kraines, S. B. (2014). Beyond the third mission: Exploring the emerging university function of co-creation for sustainability. Science and Public Policy, 41(2), 151-179.
- Vallaeys, F. (2016). University social responsibility: a mature and responsible definition. Higher Education in the World, 5, 88-96.
- Zhouying, J. (2011). Global technological change: From hard technology to soft technology. Intellect Books

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1397.10.3.4.1]